

Τμήμα Ασιατικών Σπουδών
Ιανουάριος 2007

*Ασιάτες Μετανάστες στην Ελλάδα
Προέλευση, Παρόν και Προοπτικές*

Επιμέλεια:

Πλάμεν Τόντσεφ

Έρευνα:

Μαρία Μαρκούτσογλου

Μάνθα Κάσσου

Αθανάσιος Μόσχοβος

Γιώργος Πτωχός

Διατίθεται και στην αγγλική γλώσσα στον τόπο:
www.idec.gr/iier/new/asian_migrants_en.pdf

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περίληψη: Βασικά Συμπεράσματα και Προτάσεις	3
1.1. Βασικά συμπεράσματα	3
1.2. Βασικές προτάσεις	5
2. Ερευνητικά Ερωτήματα και Μεθοδολογία	7
2.1. Αναγκαιότητα της έκθεσης και ερευνητικά ερωτήματα	7
2.2. Ορισμός της έννοιας «Ασιάτης μετανάστης»	7
2.3. Πηγές πληροφόρησης	8
2.4. Δυσκολίες του εγχειρήματος	8
3. Καθ'οδόν προς την Ελλάδα	9
3.1. Μερίδιο της Ασίας στις παγκόσμιες ροές μετανάστευσης	9
3.2. Παράγοντες εξώθησης	10
3.3. Παράγοντες έλξης	11
3.4. Διαδρομές και κόστος μεταφοράς των μεταναστών	12
3.5. Είσοδος στην Ελλάδα	14
4. Παρουσία των Ασιατών Μεταναστών στην Ελλάδα	15
4.1. Ιστορική εξέλιξη της μετανάστευσης από την Ασία προς την Ελλάδα	15
4.2. Νομικό καθεστώς των Ασιατών μεταναστών	16
4.3. Μέγεθος των ασιατικών κοινοτήτων	17
4.4. Οικονομικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών	18
4.5. Κοινωνικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών	20
4.6. Οργάνωση των ασιατικών κοινοτήτων	23
4.7. Κοινωνική θέση των Ασιατών μεταναστών	24
5. Συμπεράσματα	27
5.1. Καθ'οδόν προς την Ελλάδα	27
5.2. Διαμόρφωση και προφίλ των ασιατικών κοινοτήτων στην Ελλάδα	28
5.3. Προοπτικές κοινωνικής ένταξης των Ασιατών μεταναστών	29
6. Προτάσεις	30
6.1. Προς ελληνικές αρχές	31
6.2. Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση	32
7. Βιβλιογραφία	33
7.1. Ελληνική βιβλιογραφία	33
7.2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	33
8. Παράρτημα	35
8.1. Παγκόσμιος πληθυσμός και το ειδικό βάρος της Ασίας	35
8.2. Είσοδος των Ασιατών λαθρομεταναστών στην Ελλάδα	36
8.3. Χορήγηση ασύλου στους Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα	36
8.4. Ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα	38
8.5. Οικονομικό και κοινωνικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα	39

1. Περίληψη: Βασικά Συμπεράσματα και Προτάσεις

1.1. Βασικά συμπεράσματα

- Η Ευρώπη είναι ένας από τους κυριότερους προορισμούς για μετανάστες από ολόκληρο τον κόσμο και είναι σαφές ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να αποφύγει αυτή την εξέλιξη. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζει ολοένα και μεγαλύτερο δυναμισμό ως πηγή μετανάστευσης η Ασία, πρωτίστως εξαιτίας των πληθυσμιακών μεγεθών της, αλλά και για πολλούς άλλους λόγους (χαμηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης των μεταναστών, πολεμικές συγκρούσεις και θεομηνίες που δημιουργούν ανθρωπιστικές κρίσεις, περιβαλλοντική υποβάθμιση, πολιτικοί διωγμοί, κ.ά.). Ως παράγοντες έλξης λειτουργούν η συγκριτική ευμάρεια και σταθερότητα της Γηραιάς Ηπείρου, τα συγκεκριμένα μακροοικονομικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας και άλλων νοτιοευρωπαϊκών χωρών, αλλά προπάντων η ίδια η γεωγραφική θέση της χώρας μας. Με την τελευταία αυτή παράμετρο συνδέεται και ο ρόλος της Ελλάδας ως «ενδιάμεσου σταθμού» για πολλούς Ασιάτες μετανάστες στις μετακινήσεις τους προς την Ευρώπη. Σημειώνεται, ταυτόχρονα, η τάση για εδραίωση των ασιατικών κοινοτήτων, οι οποίες διευκολύνουν την έλευση άλλων συμπατριωτών τους.

- **Οι Ασιάτες μετανάστες χρησιμοποιούν ως επί το πλείστον χερσαίες διαδρομές ή συνδυασμό χερσαίων και θαλάσσιων διαδρομών** (κυρίως για όσους προέρχονται από την περιοχή μεταξύ του Ιράν και του Μπανγκλαντές), ενώ οι μετανάστες από την Ανατολική Ασία καταφθάνουν στην Ευρώπη αεροπορικώς και σε πολλές περιπτώσεις στην Ελλάδα μέσω άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Πρέπει επίσης να γίνει διάκριση μεταξύ «ατομικών» και «οργανωμένων» μετακινήσεων των μεταναστών, γεγονός που εξηγεί ενδεχομένως και τις συχνά αντικρουόμενες πληροφορίες για το κόστος αυτών των μετακινήσεων. Φαίνεται πως τα ποσά που καλούνται να καταβάλουν οι μετανάστες είναι συνάρτηση πολλών παραμέτρων, μεταξύ των οποίων είναι η απόσταση, η διάρκεια του ταξιδιού, η εξασφάλιση εργασίας, οι όροι χρέωσης των μεταναστών, κ.λπ. Σε ό,τι αφορά την είσοδο των μεταναστών στην Ελλάδα, η αντιμετώπισή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες εγείρει **σοβαρά ερωτήματα για την ικανότητα και την πολιτική βούληση του κράτους να χειριστεί τις αυξανόμενες μετακινήσεις Ασιατών βάσει μιας συγκροτημένης στρατηγικής.**

- Οι ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα αναπτύσσονται εδώ και τρεις δεκαετίες περίπου, από την εμφάνιση των πρώτων Πακιστανών και Φιλιππινέζων, τους οποίους ακολούθησαν οι Ινδοί, Κινέζοι, Μπανγκλαντέςιοι, κ.ά. Οι ατελείς νομιμοποιήσεις που επιχειρήθηκαν το 1997 και το 2001 στην Ελλάδα άφησαν πολλούς Ασιάτες σε καθεστώς αβεβαιότητας, το οποίο διατηρείται εν πολλοίς και σήμερα. Μετά το 2003 οι αφίξεις Ασιατών αυξήθηκαν αισθητά, ενώ άρχισαν να σχηματίζονται και νέες κοινότητες (π.χ. Αφγανών). Εκτιμάται πως **στην παρούσα φάση οι Ασιάτες στην Ελλάδα είναι τουλάχιστον 130.000.**

- Στην μεγάλη τους πλειοψηφία, οι Ασιάτες μετανάστες εκτελούν εργασίες χαμηλής επαγγελματικής εξειδίκευσης και χαμηλού κόστους, σε πολλούς τομείς της εθνικής οικονομίας: γεωργία, κατασκευές, μεταποίηση, υπηρεσίες και εμπόριο. Μεγάλο μέρος των

Ασιατών εργάζονται ανασφάλιστοι ή ως μερικώς ασφαλισμένοι. Όσον αφορά τα εμβάσματα που στέλνουν στις πατρίδες τους, ιδιαίτερα δραστήριες εμφανίζονται οι κοινότητες των Πακιστανών και των Ινδών. Πρέπει να τονιστεί η ύπαρξη πολλών άτυπων διαύλων μεταφοράς χρημάτων που είναι αδύνατον να καταγραφούν επισήμως.

- Ως προς το κοινωνικό προφίλ των Ασιατών στην Ελλάδα, ένα πολύ σοβαρό ζήτημα είναι η οικογενειακή τους κατάσταση, καθώς η πλειοψηφία τους είναι άνδρες, με **πολύ μικρό το ποσοστό εκείνων που απολαμβάνουν οικογενειακή ζωή στην χώρα μας**. Καταγράφονται πολλά εμπόδια - γραφειοκρατικά, αλλά ενδεχομένως και πολιτικής φύσεως - για την οικογενειακή συνένωση Ασιατών. Το μορφωτικό επίπεδο των Ασιατών είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερο του μέσου όρου για το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα. **Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αποδεικνύεται μια από τις μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες** στην προσπάθειά τους να ενταχθούν στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Η υγεία πολλών Ασιατών μεταναστών είναι προβληματική, με την φυματίωση και σεξουαλικές παθήσεις να κάνουν συχνά την εμφάνισή τους.

- Οι Ασιάτες μετανάστες προέρχονται από συγκεκριμένες περιοχές, μεταφέροντας μαζί τους **κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα, για τα οποία δεν υπάρχει σχεδόν καμία πληροφόρηση στην Ελλάδα**. Σημαντικός παράγοντας είναι οι μητρικές γλώσσες των Ασιατών, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις διευκολύνουν τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινοτήτων τους. Επίσης, οι μετανάστες από την Ασία είναι λάτρεις πολλών διαφορετικών θρησκειών, για τις οποίες η ελληνική κοινωνία δεν είναι επαρκώς ενημερωμένη. Όντας «αναγνωρίσιμοι», εμφανισιακά και πολιτισμικά, οι Ασιάτες μετανάστες είναι σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση και αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην κοινωνική τους ενσωμάτωση. Σε ό,τι αφορά την αυξανόμενη καχυποψία έναντι των μουσουλμάνων Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών, εξακολουθεί να εκκρεμεί η εκπλήρωση κάποιων δεσμεύσεων της ελληνικής πολιτείας, λ.χ. για την κατασκευή τζαμιού στην Αθήνα (ενώ δεν έχει ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι ίδιοι οι μουσουλμάνοι έχουν θρησκευτικές διαφορές μεταξύ τους, π.χ. Σουνίτες και Σίιτες). **Οι Ασιάτες μετανάστες παραμένουν κατ'ουσίαν «ξένο σώμα» στην ελληνική κοινωνία**, ενώ καταγράφονται σοβαρά παράπονά τους για την στάση των αστυνομικών αρχών απέναντί τους. Το γενικό συμπέρασμα είναι πως στην παρούσα φάση υπάρχουν πολλοί σκόπελοι για την κοινωνική ένταξη των Ασιατών μεταναστών.

- **Η καλύτερη μορφή προστασίας των Ασιατών μεταναστών εξασφαλίζεται από τις ίδιες τις κοινότητές τους**. Στις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι αντίστοιχοι σύλλογοι συγκαταλέγονται η λειτουργία παιδικών σταθμών και σχολείων, η διοργάνωση εκδηλώσεων, η παροχή πληροφόρησης για πρακτικά ζητήματα, κ.ά. Ενώ η ενημέρωση των Ασιατών μεταναστών θα μπορούσε να είναι πληρέστερη, σημειώνεται ο ρόλος που διαδραματίζουν για την πληροφόρησή τους οι εφημερίδες των διαφόρων κοινοτήτων ή ορισμένες ραδιοφωνικές εκπομπές.

- Τα κυριότερα ζητήματα που απασχολούν τους Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα σχετίζονται με το νομικό πλαίσιο και την εφαρμογή του (λ.χ. νομιμοποίηση και οικογενειακή συνένωση), το αίσθημα οικονομικής εκμετάλλευσής τους από τους εργοδότες (λ.χ. έλλειψη κοινωνικής ασφάλισης), τις δυσκολίες κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, την στάση των αστυνομικών αρχών, κ.ά. Εάν δεν υπάρξει αισθητή βελτίωση στους τομείς αυτούς, φαίνεται πως στην μεγάλη τους πλειοψηφία οι Ασιάτες μετανάστες επιθυμούν εν ευθέτω χρόνω είτε να επιστρέψουν στις πατρίδες τους είτε να μετεγκατασταθούν σε άλλες

ευρωπαϊκές χώρες ή σε άλλες ηπείρους. Με τους σημερινούς όρους «γκετοποίησης», λίγοι Ασιάτες έχουν μακροπρόθεσμα επαγγελματικά ή οικογενειακά κίνητρα να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία. Βέβαια, δεν πρέπει να περιμένει κανείς ότι ο αριθμός των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα θα μειωθεί. Το πιθανότερο είναι ότι ο αριθμός τους θα εξακολουθήσει να αυξάνεται, αλλά πάντα υπό την δαμόκλειο σπάθη της αβεβαιότητας και με δυσεπίλυτα προβλήματα στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν στις οικονομικές και κοινωνικές δομές της Ελλάδας.

1.2. Βασικές προτάσεις

Είναι σαφές ότι πολλές από τις προτάσεις που διατυπώνονται εδώ δεν αφορούν αποκλειστικά όσους προέρχονται από ασιατικές χώρες, αλλά το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα. Σε ό,τι αφορά τα γενικότερα ζητήματα σχετικά με την μετανάστευση στην Ελλάδα, κρίνεται σκόπιμο οι αρμόδιες ελληνικές αρχές να εξετάσουν τις ακόλουθες δυνατότητες:

- Να βελτιωθούν οι διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών, με μείωση της γραφειοκρατίας, αλλά και με καλύτερη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών (λ.χ. βάσει της ανταποδοτικότητας των παραβόλων που πληρώνουν οι μετανάστες για την νομιμοποίησή τους). Ενώ το νέο νομοσχέδιο που ήδη έχει διαμορφώσει το Υπουργείο Εσωτερικών βελτιώνει αρκετές διατάξεις του Ν. 3386/2005 σχετικά με την διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών, το κυριότερο ζήτημα παραμένει αυτές οι βελτιώσεις να εφαρμοστούν από τις διοικητικές υπηρεσίες στην πράξη.

- Να εξεταστεί η σκοπιμότητα ένας από τους Υφυπουργούς Εσωτερικών να επιφορτιστεί αποκλειστικά με αρμοδιότητες σχετικές με τους μετανάστες στην Ελλάδα. Επίσης, αντί της δημιουργίας μιας πολυπληθούς Εθνικής Επιτροπής που προβλέπεται στο νέο νομοσχέδιο, να δημιουργηθεί μια ολιγομελής Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελούμενη από ανεξάρτητες προσωπικότητες κύρους που να προέρχονται από τους κοινωνικούς εταίρους και από τον ίδιο τον χώρο των μεταναστών. Αποστολή αυτής της Επιτροπής θα μπορούσε να είναι η σύνταξη έκθεσης, η οποία να περιέχει λεπτομερείς προτάσεις για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

- Να διασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση του νέου κοινοτικού προγράμματος «Καλύτερη Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών» (2007-2013), με χρηματοδότηση από τέσσερα ειδικά ταμεία: το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, το Ταμείο Επιστροφής και το Ταμείο Ένταξης. Ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να είναι η σύσταση ειδικής υπηρεσίας (Task Force) για την παροχή τεχνικής βοήθειας στους φορείς που ασχολούνται με την μετανάστευση στην Ελλάδα.

- Να βελτιωθούν αισθητά οι επιδόσεις της Ελλάδας σε ό,τι αφορά την αναγνώριση και την επεξεργασία των αιτήσεων για άσυλο που υποβάλλονται από μετανάστες.

Όσον αφορά ειδικότερα ζητήματα σχετικά με Ασιάτες μετανάστες, κρίνεται σκόπιμο:

- Να υπογραφούν διμερείς συμφωνίες με ασιατικές χώρες, που να προβλέπουν την νόμιμη είσοδο μεταναστών, οι οποίοι θα εργάζονται στην Ελλάδα για ορισμένο χρονικό διάστημα σε συγκεκριμένες θέσεις που δεν καλύπτονται από το ελληνικό εργατικό δυναμικό.

- Να εξεταστεί η δυνατότητα για την σύναψη διμερών συμφωνιών με τις χώρες προέλευσης των Ασιατών μεταναστών για την μεταφορά των ασφαλιστικών δικαιωμάτων

τους, προκειμένου να αποκτήσουν κίνητρο για την ένταξή τους στο ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας.

- Να ληφθούν πρόσθετα μέτρα, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, για την υποβοήθηση των Ασιατών μεταναστών στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθούν ειδικά οικονομικά κίνητρα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης που διευκολύνουν την υλοποίηση σχετικών δράσεων.
- Να βελτιωθούν αισθητά οι μηχανισμοί πληροφόρησης των Ασιατών μεταναστών στις μητρικές τους γλώσσες από κρατικές υπηρεσίες και κρατικά μέσα ενημέρωσης.
- Να υπάρχει ειδική και κατάλληλα στελεχωμένη υπηρεσία (Desk) για κάθε μεγάλη ασιατική κοινότητα στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
- Να προβλεφθεί η κατάρτιση αστυνομικών στην αντιμετώπιση Ασιατών μεταναστών, όπως και η κατάλληλη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών με διερμηνείς, γιατρούς και κοινωνικούς λειτουργούς.
- Να προκηρυχθούν περισσότερες θέσεις για διδακτικό προσωπικό στα πανεπιστήμια με επιστημονικό αντικείμενο τον πολιτισμό των χωρών προέλευσης των Ασιατών μεταναστών.
- Η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει πρωτοβουλίες στην ΕΕ, ώστε να αναδείξει την σημασία των συνεχώς αυξανόμενων μεταναστευτικών ροών από την Ασία, στις οποίες η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη. Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να τεθεί στα Συμβούλια Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών και Δικαιοσύνης της ΕΕ. Θα μπορούσε επίσης να συζητηθεί η σύσταση ειδικής Ομάδας Εργασίας ή «Επιτροπής Σοφών» σε κοινοτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης από την Ασία προς την Ευρώπη.

Δεδομένων των δεσμεύσεων της Ελλάδας έναντι της ΕΕ (λ.χ. στο πλαίσιο της σύμβασης Schengen), είναι αυτονόητο ότι η πολιτική της χώρας στο θέμα της μετανάστευσης πρέπει να είναι εναρμονισμένη με ευρύτερες ευρωπαϊκές πολιτικές. **Θα ήταν χρήσιμο στο επίπεδο της ΕΕ να συζητηθούν:**

- Η εκπόνηση μιας μακρόπνοης στρατηγικής αντιμετώπισης των παραγόντων εξώθησης (push-factors) των Ασιατών μεταναστών. Η γενικότερη πολιτική συζήτηση για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης που διεξήχθη κατά την διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Φινλανδία τον Δεκέμβριο του 2006 είναι μια καλή αφετηρία, αλλά απαιτείται και συνέχεια.
- Στενότερη διασύνδεση του κοινοτικού προγράμματος «Καλύτερη Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών» (2007-2013) με την μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση των παραγόντων εξώθησης στην Ασία, όπως λ.χ. οικονομικές ανισότητες. Είναι φανερό ότι η περιφρούρηση των κοινοτικών συνόρων και η παροχή πρόσκαιρων κινήτρων για την επιστροφή των μεταναστών στις πατρίδες τους δεν αρκεί.

2. Ερευνητικά Ερωτήματα και Μεθοδολογία

2.1. Αναγκαιότητα της έκθεσης και ερευνητικά ερωτήματα

Αποτελεί πλέον κοινό τόπο η διαπίστωση ότι κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1990 η ελληνική κοινωνία αφνιδιάστηκε από την έλευση των μεταναστών, κυρίως από τα Βαλκάνια και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Σήμερα η Ελλάδα καλείται να αντιμετωπίσει, συν τοις άλλοις, τις αυξανόμενες ροές μεταναστών από ασιατικές και αφρικανικές χώρες. Η έκθεση αυτή επικεντρώνεται στις προκλήσεις που παρουσιάζει συγκεκριμένα η έλευση των Ασιατών μεταναστών.

Οι βασικές δέσμες ερωτημάτων που τίθενται στην έκθεση είναι οι ακόλουθες:

1. Γιατί μεταναστεύουν και πώς καταφθάνουν οι Ασιάτες στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα; Πώς εγγράφεται η Ελλάδα στο πλέγμα των διαδρόμων μετανάστευσης από την Ασία προς την Ευρώπη; Είναι έτοιμο το ελληνικό κράτος να αντεπεξέλθει στην έλευση των Ασιατών;
2. Πώς διαμορφώνονται οι ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα; Τί γνωρίζουμε για το οικονομικό και κοινωνικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών; Κατά πόσο οι κοινότητές τους αντικατοπτρίζουν το πολιτιστικό υπόβαθρο και τις κοινωνικές δομές στις χώρες προέλευσής τους;
3. Ποιες είναι οι προοπτικές ένταξης των Ασιατών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία; Ποιά ζητήματα αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης στην χώρα μας; Ποιά είναι η οργάνωση των κοινοτήτων τους και ποιά μέσα έχουν στην διάθεσή τους;
4. Ποιες είναι οι ενδεδειγμένες πολιτικές που πρέπει να σχεδιαστούν από την ελληνική πολιτεία, σε συνδυασμό με το γενικότερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ομαλή και ωφέλιμη αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος; Ποια συγκεκριμένα μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν σε νομοθετικό και διοικητικό επίπεδο στο άμεσο μέλλον;

Μέχρι τώρα, η ερευνητική προσπάθεια στην Ελλάδα έχει επικεντρωθεί κυρίως σε μετανάστες από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της λεκάνης της Μεσογείου, ενώ η Ασία (όπως και η Υποσαχάρια Αφρική) έχει μείνει τρόπον τινά «terra incognita». Στην παρούσα έκθεση τίθενται πολλά ερωτήματα για τους Ασιάτες μετανάστες και είναι σαφώς λιγότερες οι απαντήσεις. Ελπίζουμε, ωστόσο, πως η έκθεση αυτή θα συνεισφέρει στην αναγκαία δημόσια συζήτηση με μια πρώτη καταγραφή και ανάδειξη σχετικών ζητημάτων. Τα αναπάντητα ερωτήματα δεν είναι παρά πρόσκληση για περαιτέρω έρευνα και ανταπόκριση στην μεγάλη πρόκληση της μετανάστευσης.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε και για έναν πρόσθετο λόγο. Το Σεπτέμβριο του 2006 στην Βαρκελώνη συστάθηκε το δίκτυο MedAsia ως κοινή προσπάθεια νοτιοευρωπαϊκών πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένου και του ΙΔΟΣ, που ειδικεύονται στις ασιατικές σπουδές και αποφασίστηκε η ανάληψη παράλληλων δραστηριοτήτων σχετικά με Ασιάτες μετανάστες. Η έκθεση αυτή εντάσσεται στην δράση του δικτύου MedAsia και σε κάποιον βαθμό βασίζεται στα ευρήματα παρεμφερών ερευνών σε άλλες νοτιοευρωπαϊκές χώρες.

2.2. Ορισμός της έννοιας «Ασιάτης μετανάστης»

Η ευρύτερη έννοια «μετανάστης» συχνά επικαλύπτεται με τους επιμέρους όρους «λαθρομετανάστης», «πρόσφυγας», «οικονομικός μετανάστης», κ.λπ. Ο σκοπός αυτής της έκθεσης είναι να συμβάλει στην πληρέστερη καταγραφή των ασιατικών κοινοτήτων που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου νομικού καθεστώτος του κάθε Ασιάτη

μετανάστη. Σημειώνεται δε ότι ως «Ασιάτες» στην παρούσα έκθεση νοούνται όλοι όσοι προέρχονται από το Ιράν και ανατολικότερα. Αντίθετα, δεν αποτελούν αντικείμενο της έρευνας Τούρκοι, Σύριοι, Λιβανέζοι, Κούρδοι, Ιρακινοί, Παλαιστίνιοι, κ.ά., δηλαδή μετανάστες από χώρες που εντάσσονται στην δυτική Ασία ή, άλλως, στην Μέση Ανατολή. Σημειώνεται επίσης πως δεν καλύπτονται οι προερχόμενοι από την Ρωσία και τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες της Υπερκαυκασίας και της Κεντρικής Ασίας, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται πολλοί παλιννοστούντες ομογενείς. Βάσει αυτού του ορισμού, καλύπτονται κοινότητες μεταναστών από Ιράν, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ινδία, Σρι Λάνκα, Μπανγκλαντές, Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, Ταϊλάνδη, Ινδονησία και Φιλιππίνες. Η έκθεση δεν εξετάζει σε βάθος τις περιπτώσεις πολύ μικρών κοινοτήτων ή όσους Ασιάτες βρίσκονται στην Ελλάδα προσωρινά ως στελέχη επιχειρήσεων, δηλαδή όσους προέρχονται από τις ακόλουθες χώρες ή περιοχές: Βιετνάμ, Μιανμάρ, Μαλδίβες, Μπουτάν, Νεπάλ, Βόρεια και Νότια Κορέα, Μογγολία, Ιαπωνία, Ταϊβάν, Μπρουνεϊ, Λάος, Καμπότζη, Μαλαισία, Ανατολικό Τιμόρ και Σιγκαπούρη.

2.3. Πηγές πληροφόρησης

Η έρευνα του ΙΔΟΣ διενεργήθηκε το τρίμηνο Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2006. Τα ευρήματα που παρουσιάζονται στην έκθεση βασίζονται σε πολλές πηγές πληροφόρησης, όπως ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες, ερευνητικά ινστιτούτα, μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνείς οργανισμοί, μέσα μαζικής ενημέρωσης, επαγγελματικοί φορείς, σύλλογοι των μεταναστών, πρεσβείες των χωρών προέλευσής τους, κ.ά. **Βασικές πηγές στατιστικών στοιχείων αποτέλεσαν:**

- Οι απογραφές του 1981, 1991 και 2001, όπως παρουσιάζονται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (ΕΣΥΕ)
- Το Μητρώο Αλλαδαπών του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
- Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ)
- Οι τριμηνιαίες Έρευνες Εργατικού Δυναμικού της Ελλάδας
- Το Μητρώο Αιτούντων Άσυλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, όπως και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
- Η Διεύθυνση Ασφάλειας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας.

Επίσης, ουσιαστικό μέρος της έρευνας ήταν οι συνεντεύξεις με Ασιάτες μετανάστες, κατά τις οποίες φωτίστηκαν σημαντικές πτυχές του θέματος. Οι συνεντεύξεις αυτές έλαβαν χώρα βάσει δομημένου ερωτηματολογίου και το στατιστικό δείγμα περιελάμβανε εξήντα πέντε άτομα από διάφορες εθνικότητες, με γνώμονα την αντιπροσωπευτικότητα των ασιατικών κοινοτήτων. Τονίζεται ότι οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μόνο στην Αθήνα, ενώ οι πληροφορίες για τους Ασιάτες μετανάστες σε άλλες περιοχές της χώρας αντλήθηκαν έμμεσα.

2.4. Δυσκολίες του εγχειρήματος

Η ομάδα ερευνητών συνάντησε ορισμένες δυσκολίες, οι οποίες αναφέρονται τόσο για λόγους μεθοδολογικούς όσο και ως «εύρημα» της ίδιας της έρευνας. Οι δυσκολίες αυτές εμπίπτουν σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

α') Αυτές που σχετίζονται με την ίδια την φύση της μετανάστευσης και την περιορισμένη ικανότητα του ελληνικού κράτους να την αντιμετωπίσει. Αξίζει να αναφερθεί η ελλιπέστατη διοικητική και θεσμική υποδομή για την συλλογή, επεξεργασία και παροχή στατιστικών στοιχείων – όχι μόνο για τους Ασιάτες, αλλά για το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, η απουσία αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων αντικατοπτρίζει ως έναν βαθμό και αντικειμενικές δυσκολίες στην καταγραφή της λαθρομετανάστευσης, ενός φαινομένου που εξ ορισμού δύσκολα ποσοτικοποιείται.¹

¹ Η συλλογή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων για μετανάστες είναι δυσχερής σε ολόκληρη την ΕΕ. Reiner Muenz, *Migrants in Europe and their Economic Position: Evidence from the European Labour Force Survey and Other Sources*, Paper prepared for the European Commission, DG Employment and Social Affairs, July 2004, p. 4.

β') Η δεύτερη κατηγορία δυσκολιών σχετίζεται με την απροθυμία κάποιων φορέων να παράσχουν πληροφόρηση σε ό,τι αφορά τους μετανάστες. Η ομάδα ερευνητών του ΙΔΟΣ διαπίστωσε με έκπληξη ότι ορισμένες κρατικές υπηρεσίες ή μη κυβερνητικές οργανώσεις δείχνουν να διακατέχονται από μια διάθεση «μυστικοπάθειας» που δεν είναι εύκολο να εξηγηθεί.² Επίσης, σημειώνεται ότι όλες οι απογραφές στην Ελλάδα μετά το 1951 παραλείπουν σημαντικά στοιχεία, όπως είναι η μητρική γλώσσα, η θρησκεία, η εθνικότητα ή περιπτώσεις διπλής υπηκοότητας.³

γ') Σημαντικές δυσκολίες κατά τις συνεντεύξεις προκαλούνται επίσης από την δυσπιστία που δείχνουν πολλοί μετανάστες, για ευνόητους λόγους που σχετίζονται με την παράνομη εισδοχή τους στην Ελλάδα και τις αβέβαιες προοπτικές παραμονής τους. Η υπομονή που απαιτείται για την δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους μετανάστες, αλλά και η εχεμύθεια από την πλευρά των ερευνητών, είναι δύο παράμετροι που δεν μπορούν να αγνοηθούν.

δ') Τέλος, αλλά χωρίς να είναι ήσσονος σημασίας, οι ερευνητές του ΙΔΟΣ κλήθηκαν να ξεπεράσουν και το υφιστάμενο γλωσσικό πρόβλημα, το οποίο αντιμετωπίστηκε εν μέρει με την μετάφραση του ερωτηματολογίου στις μητρικές γλώσσες των Ασιατών μεταναστών.

3. Καθ'οδόν προς την Ελλάδα

3.1. Μερίδιο της Ασίας στις παγκόσμιες ροές μετανάστευσης

Ενώ η μετανάστευση αποτελεί μακρά ιστορική διαδικασία, η μεγάλη «έκρηξη» στην νεώτερη μετανάστευση παγκοσμίως σημειώθηκε μετά τις κοσμογονικές αλλαγές στην Ευρώπη προς το τέλος της δεκαετίας '80, την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου την εποχή εκείνη. Στην συνέχεια, η προϊούσα παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει σε περαιτέρω αύξηση των μεταναστευτικών ροών. Το 2005 οι μετανάστες σε παγκόσμια κλίμακα υπολογίζονταν σε 191 εκατομμύρια, με την πλειοψηφία να είναι εργαζόμενοι, ενώ οι υπόλοιποι είναι μέλη των οικογενειών τους. Επισημαίνεται ότι αν όλοι οι μετανάστες ζούσαν στο ίδιο κράτος, θα επρόκειτο για την πέμπτη πολυπληθέστερη χώρα στον πλανήτη.⁴ Εκτιμάται δε, βάσει των οικονομικών, κοινωνικών και δημογραφικών τάσεων, πως οι μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμια κλίμακα θα αυξηθούν – παρά θα μειωθούν – στο ορατό μέλλον.⁵ Ως ο πιο ελκυστικός προορισμός αναδεικνύεται η Βόρεια Αμερική (κυρίως οι ΗΠΑ), ενώ σημαντικό τμήμα των μεταναστών κατευθύνεται επίσης προς την Ευρώπη και την Αυστραλία.

Το 2001 υπολογιζόταν πως 500.000 ως 700.000 λαθρομετανάστες εισέρχονται ετησίως στην επικράτεια της ΕΕ.⁶ Σήμερα ενδέχεται ο αριθμός αυτός να είναι πολύ μεγαλύτερος για τουλάχιστον δύο λόγους:

α') Υπάρχουν πολλές ενδείξεις για τις συνεχώς αυξανόμενες ροές μεταναστών προς την Ευρώπη, στην οποία το 2003 βρισκόταν ένας στους τρεις μετανάστες παγκοσμίως.⁷

² Π.χ. είναι δύσκολο να εξηγηθεί γιατί στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το πρώτο τρίμηνο του 2006 δεν παρουσιάζονται οι κοινότητες Ουκρανών, Πακιστανών, Ινδών, Αιγυπτίων και Μολδαβών. Baldwin-Edwards, M. 'The Employment Of Immigrants In Greece: Datasources and Their Limitations', Athens, 18 December 2006.

³ Baldwin-Edwards, M. - Apostolatos, K., *Statistics and Reality: Greece*, Scientific Report prepared for the European Commission network IMISCOE, p. 3.

⁴ Μετά την Κίνα, την Ινδία, τις ΗΠΑ και την Ινδονησία. *Population, Resources, Environment and Development: The 2005 Revision*, New York: Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, 2005, p. 1.

⁵ 'International Labour Migration and Development', *The ILO Perspective*, International Labour Office, 61st Session of the General Assembly, New York, 14-15 September 2006, p. 2

⁶ Vitorino, A., 'Migratory flows and the European labour market', *European Commission*, Press Release, 10 July 2001.

⁷ *Trends in Total Migrant Stock: 1960-2000: The 2003 Revision*, New York: Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, 2005, p. 4.

β') Η διεύρυνση της ΕΕ με δώδεκα νέα κράτη την τριετία 2004-2007 σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι αυξάνεται ο αριθμός των σημείων εισόδου στην κοινοτική επικράτεια. Επισημαίνεται ότι από τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ ιδιαίτερα εκτεθειμένες στις μεταναστευτικές ροές από την Ασία είναι οι μεσογειακές χώρες Κύπρος και Μάλτα⁸, όπως και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.⁹ Έχει, λοιπόν, σημασία να αναζητήσει κανείς τα αίτια της αυξανόμενης μετανάστευσης από την Ασία προς την Ευρώπη, προσδιορίζοντας τους λεγόμενους «καθοριστικούς παράγοντες» (push and pull factors).

3.2. Παράγοντες εξώθησης

Στους κυριότερους παράγοντες εξώθησης συγκαταλέγονται οι δημογραφικές πιέσεις σε πολυπληθείς και πυκνοκατοικημένες περιοχές, η αναζήτηση φυσικών πόρων και καλύτερων συνθηκών διαβίωσης, η προϊούσα υποβάθμιση του περιβάλλοντος, το χαμηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης των μεταναστών, πολεμικές συγκρούσεις και θεομηνίες που δημιουργούν ανθρωπιστικές κρίσεις, πολιτικοί διωγμοί, κ.ά.

Η Ασία είναι μια τεράστια δεξαμενή μεταναστών, πρωτίστως λόγω των πληθυσμιακών μεγεθών της. Το 2005 ο πληθυσμός της Ασίας στο σύνολό της (συμπεριλαμβανομένης και της δυτικής Ασίας) ανερχόταν σε 3,9 δισεκατομμύρια, γεγονός που την καθιστά την πολυπληθέστερη ήπειρο στον πλανήτη (Βλ. Πίν. 8.1.1. στο Παράρτημα). Έξι από τις δέκα μεγαλύτερες χώρες του κόσμου βρίσκονται στην Ασία: η Κίνα και η Ινδία ξεχωρίζουν με 1,3 και 1,1 δισ. αντίστοιχα, ενώ η Ινδονησία, το Πακιστάν και το Μπανγκλαντές έχουν αθροιστικά 530 εκατ. κατοίκους. Έχει ορθώς τονιστεί ότι αυτό που κάποτε ήταν πλεονέκτημα της Ευρώπης (ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός) σήμερα ολοένα και περισσότερο αναδεικνύεται ως «περιουσιακό στοιχείο» ή «δημογραφικό μπόνους» της Ασίας.¹⁰ Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι όλοι οι κάτοικοι της Ασίας θα «κατακλύσουν» τις άλλες ηπείρους. Οι Ασιάτες μετανάστες κατευθύνονται κατ' αρχήν προς τις μεγάλες και δυναμικές οικονομίες της ίδιας της Ασίας (λ.χ. Ιαπωνία, Κίνα, Νότια Κορέα, Ινδία)¹¹ και κατά δεύτερο λόγο προς την Αυστραλία, την Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη.

Ένας από τους σημαντικούς δείκτες που σχετίζονται με τους παράγοντες εξώθησης είναι η πυκνότητα του πληθυσμού στις αφετηρίες των μεταναστών, δεδομένου ότι ο δείκτης αυτός καταδεικνύει τις πιέσεις που υφίστανται οι κάτοικοί τους στην αναζήτηση φυσικών πόρων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2005, με μέσο παγκόσμιο όρο 48 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, η Ασία είχε αντίστοιχο δείκτη περίπου τριπλάσιο: 134 άτομα ανά τετρ. χλμ. Η δε περιοχή που ξεπερνά ακόμη και αυτόν τον δείκτη, είναι η Νοτιοκεντρική Ασία (από το Ιράν μέχρι το Μπανγκλαντές), με την μέση πυκνότητά της το 2005 να ανέρχεται στα 149 άτομα ανά τετρ. χλμ. Το ίδιο έτος, οι άλλες κύριες αφετηρίες μεταναστών προς την Ελλάδα - η Ευρώπη, η Μέση Ανατολή-Μεσόγειος και η Υποσαχάρια Αφρική - δεν είχαν παρά μόνο 32, 34 και 31 κατοίκους ανά τετρ. χλμ. αντίστοιχα (Βλ. Πίν. 8.1.2.).

⁸ Έχει διαπιστωθεί ο αυξημένος ρόλος της Μάλτας και της Κύπρου, μετά την προσχώρησή τους στην ΕΕ το 2004, ως σταθμών διέλευσης προς την ενωμένη Ευρώπη. Baldwin-Edwards, M. - Apostolatu, K., *Statistics and Reality: Greece, op.cit.*, p. 7.

⁹ Π.χ. το 1990 οι Κινέζοι μετανάστες στην Ουγγαρία ήταν ελάχιστοι, ενώ το 2006 ο αριθμός τους κυμαινόταν από 20.000 ως 40.000. Οι περισσότεροι έχουν καταφθάσει με τον Υπερσιβηρικό σιδηρόδρομο μέσω της Άπω Ανατολής της Ρωσίας, Lintner, B., 'In changing times, the new face of Chinese emigrants', *The Nanyoreh*, 5 December 2006.

¹⁰ Guilmo, C. Z. - van der Geest, W., *Stocktaking study on the implications for Europe of Asia's demographic changes*, Study prepared for the European Commission, Executive Summary, p. 5.

¹¹ Πρόσφατα, η κυβέρνηση του Βιετνάμ ανακοίνωσε σχέδια να αποστείλει 80.000 εργαζόμενους στο εξωτερικό το 2007, προκειμένου να διατηρήσει σε χαμηλά επίπεδα την ανεργία. Ο κύριος προορισμός τους είναι η Μαλαισία, όπου το 2006 έγιναν δεκτοί 38.000 βιετναμέζοι μετανάστες. Το ίδιο έτος η Ταϊβάν δέχθηκε άλλους 14.000 και η Νότια Κορέα 11.000. «Βιετνάμ - Περίπου 80.000 Βιετναμέζους στέλνει η κυβέρνηση να εργαστούν στο εξωτερικό», *Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων*, 2 Ιανουαρίου 2007, 09:32.

Όσον αφορά τις πολεμικές συγκρούσεις στην Ασία, στο Αφγανιστάν υπάρχει σαφής επιδείνωση μετά το 2004, με 1,500 νεκρούς το 2005 και περί τους 4,000 το 2006.¹² Μια από τις προφανείς επιπτώσεις είναι η συνεχώς αυξανόμενη έξοδος Αφγανών προσφύγων τα τελευταία τρία χρόνια (Βλ. Πίν. 8.2.2.). Το Νεπάλ ταλανίζεται πολλά χρόνια τώρα από εμφύλια σύρραξη, μολονότι υπάρχουν κάποιες ελπίδες για ειρήνευση το 2007. Στην Σρι Λάνκα 200.000 άνθρωποι περίπου έχουν εκτοπιστεί από τις εστίες τους μόνο το 2006.¹³ Και ενώ το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστευτικών ροών από το Νεπάλ και την Σρι Λάνκα κατά πάσα πιθανότητα «απορροφάται» από την Ινδία, είναι πολύ πιθανό ένα τμήμα των εκτοπισθέντων να κατευθύνεται προς την Ευρώπη. Στα αίτια ανθρωπιστικών κρίσεων πρέπει να προσθέσει κανείς και θεομηνίες, όπως είναι ο σεισμός στο Ιράν το 2003, ο σεισμός κοντά στην Σουμάτρα και τα επακόλουθα παλιρροϊκά κύματα στον Ινδικό Ωκεανό το 2004, ο σεισμός στο Πακιστάν το 2005, κ.λπ. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι αρκετοί μετανάστες εγκαταλείπουν τις χώρες τους για πολιτικούς λόγους (διαφωνίες με το πολιτικό σύστημα, διεθνοτική αντιπαράθεση, φόβοι για διωγμούς, κ.ά.). Σε αυτήν την ευρεία κατηγορία φαίνεται να υπάγονται αρκετοί Ασιάτες μετανάστες, αν ληφθεί υπόψη ότι το 21% των ερωτηθέντων στην Αθήνα επικαλέστηκαν πολιτικούς λόγους για την απόφασή τους για μετανάστευση.

3.3. Παράγοντες έλξης

- *Πρώτον*, ως παράγοντας έλξης προφανώς λειτουργεί ο **βαθμός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της ΕΕ**, μιας τεράστιας αγοράς που πλέον αριθμεί 485 εκατομμύρια κατοίκους μετά την τελευταία διεύρυνση. Την ίδια στιγμή, είναι πολλαπλάσια η διαφορά βιοτικού επιπέδου μεταξύ των περισσότερων χωρών προέλευσης των Ασιατών μεταναστών και της ΕΕ. Να σημειωθεί ότι το 70% των ερωτηθέντων στην Αθήνα απαντούν πως βρίσκονται στην Ελλάδα στην αναζήτηση οικονομικών πόρων ή καλύτερης ζωής.
- *Δεύτερον*, παρουσιάζει ενδιαφέρον να συσχετίσει κανείς τις ροές Ασιατών μεταναστών με την δομή της ελληνικής οικονομίας, αλλά και άλλων μεσογειακών χωρών μελών της ΕΕ. Πράγματι, έχει επισημανθεί πως τα νοτιοευρωπαϊκά κράτη εμφανίζουν πολλές ομοιότητες που είναι πολύ πιθανό να εξηγούν τον όγκο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ροών. Σημειώνεται, λ.χ. ότι **τις τελευταίες δύο δεκαετίες οι κοινωνίες της νότιας Ευρώπης έχουν στραφεί προς έναν αστικό τρόπο ζωής, με αποτέλεσμα να ερημώνει συνεχώς η αγροτική ύπαιθρος**. Σ' αυτό ακριβώς το κενό φαίνεται να ανταποκρίνεται η αυξημένη είσοδος μεταναστών και να οφείλεται το φαινόμενο που έχει χαρακτηριστεί από ορισμένους αναλυτές ως «νέα αγροτικότητα» ('new rurality').¹⁴
- *Τρίτον*, μια άλλη παράμετρος που αναδείχθηκε κατά την έρευνα σχετίζεται συγκεκριμένα με την καταναλωτική συμπεριφορά των Ελλήνων πολιτών και την αποδοχή ενός σχετικά χαμηλού επιπέδου τιμών και ποιότητας για τα προϊόντα ευρείας κυκλοφορίας. Π.χ. όπως αναφέρουν Κινέζοι μετανάστες, ως παράγοντας έλξης για την εν λόγω κοινότητα φαίνεται να λειτουργεί το γεγονός ότι η ελληνική αγορά δεν έχει ακόμη κορεστεί με κινεζικά προϊόντα. Αποδεικνύεται, μάλιστα, πως οι Έλληνες καταναλωτές αποδέχονται τα κινέζικα προϊόντα που είναι σε μεγάλο βαθμό εντάσεως εργασίας και θα μπορούσε να πει κανείς ότι σε αυτήν την περίπτωση **η έλευση των Κινέζων μεταναστών συνοδεύει την προώθηση κινεζικών προϊόντων**.
- *Τέταρτον*, θα έπρεπε να τονιστεί ότι οι παράγοντες έλξης δεν είναι πάντοτε στενά συνδεδεμένοι με οικονομικές εξελίξεις. Μια πολύ ενδιαφέρουσα θεωρία εξετάζει την λεγόμενη **«σωρευτική αιτιότητα» της μετανάστευσης ως αυτοτροφοδοτούμενης διαδικασίας**.¹⁵ Υπογραμμίζεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι υπό διαμόρφωση κοινότητες, οι οποίες στην συνέχεια μετατρέπονται σε άτυπα κοινωνικά δίκτυα και υποβοηθούν τους νεοαφιχθέντες στην εξεύρεση στέγης και εργασίας. Η έρευνα αποδεικνύει ότι αρκετοί Ασιάτες πράγματι έρχονται στην Ελλάδα μετά από συνεννόηση με συγγενείς ή φίλους ότι μπορούν να απασχοληθούν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Το

¹² Πηγή: United Nations Assistance Mission to Afghanistan (UNAMA).

¹³ International Crisis Group, 'Sri Lanka: The Failure of the Peace Process', *Asia Report* N°124, 28 November 2006.

¹⁴ Kasimis, C. - Stathakis, G. (eds.), *The Reform of the CAP and Rural Development in Southern Europe*, Aldershot: Ashgate, 2003.

¹⁵ Liang, Z. - Chunyu, M. D., 'Cumulative Causation, Market Transition, and Emigration from China', <<http://iussp2005.princeton.edu/download.aspx?submissionId=52177>>.

27% των ερωτηθέντων Ασιατών στην Αθήνα εμφανίζονται να ανήκουν σε αυτήν ακριβώς την κατηγορία μεταναστών. Το εν λόγω φαινόμενο είναι σχετικά καινούριο στην Ελλάδα, αλλά απαντάται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Παραδείγματος χάρη, ο ρόλος των ιστορικών δεσμών, λόγω του αποικιοκρατικού παρελθόντος, έχει ήδη παρατηρηθεί στην Βρετανία (π.χ. Ινδοί και Πακιστανοί), στην Γαλλία (π.χ. μετανάστες από το Βιετνάμ, το Λάος και την Καμπότζη) και στην Ολλανδία (Ινδονήσιοι). Στην Πορτογαλία, οι Κινέζοι έφτασαν σε κύματα, ξεκινώντας από τον 19^ο αιώνα, στην συνέχεια μετά την ανεξαρτητοποίηση των πρώην πορτογαλικών αποικιών την δεκαετία του 1970 και, τέλος, τα τελευταία 30 χρόνια μετά τα πολιτικά και οικονομικά ανοίγματα που συντελέστηκαν στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας το 1978.

- *Πέμπτον*, ενδέχεται ορισμένοι Ασιάτες να έρχονται στην Ελλάδα και για άλλους λόγους. Κατά την έρευνα καταγράφηκαν **περιπτώσεις μεταναστών (λ.χ. Φιλιπινέζων και Κινέζων), οι οποίοι έχουν ως κίνητρο την προσδοκία τους ότι στην Ελλάδα θα νομιμοποιηθούν με λιγότερες δυσκολίες απ'ό,τι σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ** ή ότι στην Ελλάδα μπορούν να μείνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να διακινδυνεύσουν να απελαθούν. Ορισμένοι δε μετανάστες, λ.χ. Κινέζοι, αναφέρουν πολύ συχνά την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας ως ένα από τα κίνητρα να επιλέξουν την χώρα μας ως προορισμό.
- *Τέλος*, αλλά αυτός είναι ίσως ο πιο ουσιαστικός παράγοντας έλξης, είναι το γεγονός ότι **αρχικά πολλοί Ασιάτες θεωρούν την Ελλάδα ως ενδιάμεσο σταθμό στις μετακινήσεις τους προς άλλα κράτη μέλη της ΕΕ (λ.χ. Ιταλία ή Ισπανία) ή/και προς άλλες ηπείρους**. Συγχρόνως, για μεγάλο αριθμό Ασιατών μεταναστών φαίνεται να ισχύει η ρήση «ουδέν μονιμότερον του προσωρινού» και εν τέλει μένουν στην Ελλάδα για πολλά χρόνια, μέχρις ότου κατορθώσουν να μετεγκατασταθούν σε άλλες χώρες ή να επιστρέψουν στις πατρίδες τους.

3.4. Διαδρομές και κόστος μεταφοράς των μεταναστών

3.4.1. Διαδρομές έλευσης των μεταναστών

Είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με βεβαιότητα κάποιες συγκεκριμένες διαδρομές που ακολουθούν οι Ασιάτες μετανάστες κατ'οδόν προς την Ελλάδα και την ΕΕ γενικότερα. Ωστόσο, φαίνεται πως στις περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται για χερσαίες διαδρομές ή συνδυασμό χερσαίων και θαλάσσιων διαδρομών (κυρίως για όσους προέρχονται από την Νοτιοκεντρική Ασία, την περιοχή δηλαδή μεταξύ του Ιράν και του Μπανγκλαντές), ενώ οι μετανάστες από την Ανατολική Ασία (Κίνα, Φιλιπίνες, Ταϊλάνδη, Ινδονησία, κ.ά.) καταφθάνουν στην Ευρώπη αεροπορικά. Σημειώνεται ότι οι περισσότεροι Κινέζοι έρχονται στην Ελλάδα μέσω άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Αυστρίας, Ιταλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, κ.ά), στις οποίες έχουν ήδη διαμείνει κάποιο χρονικό διάστημα.

Χωρίς αμφιβολία, **χώρες-κλειδιά στις χερσαίες διαδρομές από την Ασία είναι το Ιράν και η Τουρκία**. Ένα εύστοχο παράδειγμα είναι η υπό διαμόρφωση κοινότητα των Αφγανών μεταναστών στην Ελλάδα, καθώς το ρεύμα από το Αφγανιστάν έχει αυξηθεί θεαματικά μετά το 2003. Οι Αφγανοί μετανάστες διαμένουν αρχικά στο Ιράν, μεταξύ άλλων και λόγω γλώσσας (Dari, που είναι παραλλαγή της Farsi) στην προσπάθειά τους να μετακινηθούν δυτικότερα. Πολλοί από αυτούς φεύγουν προς ευρωπαϊκές χώρες αναγκαστικά, καθώς στο Ιράν δεν είναι ορατή η δυνατότητα νομιμοποίησής τους. Υπάρχουν ενδείξεις πως η ιρανική κυβέρνηση ασκεί έντονες πιέσεις στους Αφγανούς πρόσφυγες να εγκαταλείψουν το Ιράν¹⁶, πιθανώς αναλογιζόμενη την εθνική ασφάλεια της χώρας.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει και στον ρόλο της Τουρκίας ως «προθαλάμου» προς την Ελλάδα και την ΕΕ γενικότερα, καθώς από τα μέσα της δεκαετίας 1990 καταγράφεται απότομη αύξηση των μεταναστών που επιδιώκουν να εισέλθουν στην Ευρώπη μέσω Τουρκίας. Μολονότι είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η ακριβής έκταση του φαινομένου, εκτιμάται πως στην Τουρκία μπορεί να βρίσκονται ανά

¹⁶ Τα τελευταία δύο χρόνια ο αριθμός των Αφγανών προσφύγων στο Ιράν έχει αυξηθεί εκ νέου λόγω της επιδείνωσης στο Αφγανιστάν και ανέρχεται κατ'επίκρουση σε ένα εκατομμύριο. Πηγή: US Committee for Refugees and Immigrants, διατίθεται στον τόπο: <<http://www.refugees.org/countryreports.aspx?subm=&ssm=&cid=1589>>.

πάσα στιγμή από 150.000 έως και ένα εκατομμύριο μετανάστες (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προέρχονται από την Μέση Ανατολή) που αναζητούν ευκαιρίες να μετακινηθούν προς την ΕΕ.¹⁷

3.4.2. Κόστος μεταφοράς των μεταναστών

Υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες για τον ακριβή προσδιορισμό του κόστους μεταφοράς των μεταναστών από την Ασία στην Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές, τα δίκτυα εισαγωγής λαθρομεταναστών ενίοτε χρησιμοποιούνται και για διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και γυναικών προς καταναγκαστική εκπόρνευση. Σκοπός της παρούσας έρευνας δεν ήταν να εξεταστούν οι εν λόγω «παράλληλες» παράμετροι της μετανάστευσης από την Ασία προς την Ελλάδα. Ωστόσο, η προσπάθεια αυτή του ΙΔΟΣ αναδεικνύει κάποιες πτυχές που μπορούν να φανούν χρήσιμες κατά την διενέργεια περαιτέρω ερευνών. Ειδικότερα:

- Φαίνεται να υπάρχει **διαφορά μεταξύ των «ατομικών» και «οργανωμένων» μετακινήσεων των μεταναστών**. Το 47% των ερωτηθέντων Ασιατών στην Αθήνα δηλώνουν πως κατέφθασαν στην Ελλάδα μετά από «ατομικά» ταξίδια, ενώ το 37% απαντούν πως χρησιμοποίησαν τις υπηρεσίες κάποιου «πρακτορείου». **Τα «ατομικά» ταξίδια από την αφετηρία έως τον προορισμό εμφανίζονται «οικονομικότερα»,** καθώς οι μετανάστες αναλαμβάνουν μεγαλύτερους κινδύνους, ταξιδεύουν μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα και υφίστανται πολύ περισσότερες δυσκολίες κατά την μετακίνησή τους. Αντίθετα, **τα «οργανωμένα» ταξίδια είναι «ακριβότερα»,** καθώς η διακίνηση μεταναστών μετατρέπεται σε πραγματική βιομηχανία, με πολύ αποτελεσματικά δίκτυα και με την προσφορά μιας ολόκληρης δέσμης υπηρεσιών, η οποία περιλαμβάνει την μεταφορά και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και την εξεύρεση εργασίας για τους μετανάστες. Υπό την έννοια αυτή, η οργανωμένη διακίνηση μεταναστών περιέχει σημαντική υπεραξία, η οποία ανεβάζει το κόστος της μεταφοράς.
- Σε ό,τι αφορά το συνολικό κόστος της μετακίνησης Ασιατών μεταναστών, καταγράφονται ποσά που κυμαίνονται από 1.000 ως 15.000 δολάρια, αλλά σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνουν κάποιες διευκρινίσεις. **Πρώτον, το κόστος της μετακίνησης συχνά είναι συνάρτηση της απόστασης.** Επισημαίνεται ότι Ιρανοί και Αφγανοί πληρώνουν λιγότερα χρήματα (1.000 ως 2.500 δολάρια) από μετανάστες που προέρχονται από μακρινότερες ασιατικές χώρες. Κατά την έρευνα, Πακιστανοί ερωτηθέντες ανέφεραν ποσά που κυμαίνονται από 4.000 ως 6.000 δολάρια, για τους Ινδούς το αντίστοιχο κόστος μπορεί να ανέλθει στις 10.000 δολάρια και για τους Μπανγκλαντές στις 15.000 δολάρια. **Δεύτερον, οι «ατομικές» μετακινήσεις συχνά διαρκούν έως και έναν χρόνο, με τους Ασιάτες μετανάστες να διαμένουν και να εργάζονται στους ενδιάμεσους σταθμούς¹⁸,** αλλά το εισόδημα αυτό και οι δαπάνες διαμονής δεν είναι εύκολο να συνυπολογιστούν στο συνολικό κόστος της μετακίνησης. Αντίθετα, οι «οργανωμένες» μετακινήσεις είναι πιο σύντομες και οι μετανάστες πολύ πιο εύκολα αναφέρουν το αρχικό ποσό που έχουν πληρώσει – ή έχουν χρεωθεί¹⁹ – για την «οργανωμένη» μεταφορά τους.
- Ασιάτες μετανάστες που επιχειρούν να εισέλθουν στην Ελλάδα «ατομικά» καλούνται να πληρώσουν σχετικά μικρά ποσά για την ίδια την διέλευση των ελληνικών συνόρων. Από απαντήσεις των ερωτηθέντων στην Αθήνα προκύπτει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το κόστος διέλευσης των συνόρων κυμαίνεται από 100 ως 1.000 δολάρια. Ταυτόχρονα, πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι πολλοί μετανάστες χάνουν την ζωή τους κατά την διέλευση των συνόρων στην προσπάθειά τους να εισέλθουν στην επικράτεια της Ελλάδας.

¹⁷ Kemal Kirisci, 'Turkey: A Transformation from Emigration to Immigration,' <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=176>>.

¹⁸ Γενικότερα, ως σημεία συγκέντρωσης λαθρομεταναστών κοντά στην Ελλάδα προσδιορίζονται το Σεράγεβο, το Βελιγράδι, η Κωνσταντινούπολη, όπως και όλη η περιοχή του Maghreb. Δενιόζος, Ν., «Η παράνομη διακίνηση λαθρομεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η σχέση της με το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα», *Ειδικές Μελέτες*, ΟΡ04.01, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2001, σελ. 3.

¹⁹ Υπάρχουν ενδείξεις ότι πολύ συχνά οι μετανάστες ξεχρεώνουν μεγάλο μέρος – αν όχι το σύνολο – του κόστους μεταφοράς τους εργαζόμενοι για λογαριασμό του διακινητή στον προορισμό της μετακίνησής τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η εξάρτηση των μεταναστών από τους διακινητές δεν είναι παρά μια μορφή σύγχρονης δουλείας.

3.5. Είσοδος στην Ελλάδα

Οι διαδρομές που ακολουθούνται κατά την μεταφορά Ασιατών μεταναστών και οι τρόποι εισόδου στην Ελλάδα εμφανίζουν πολλές παραλλαγές, αλλά οι μεγαλύτεροι αριθμοί συλληφθέντων έχουν σημειωθεί:

- Στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία (στον Έβρο) και σε πολύ μικρότερο βαθμό με την Βουλγαρία και την Αλβανία.²⁰
- Στο Αιγαίο (Λέσβος, Χίος, Ρόδος, κ.ά.).
- Στο Λιβυκό Πέλαγος (λ.χ. Νότια Κρήτη).
- Στο Ιόνιο Πέλαγος (λ.χ. Πελοπόννησος).

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δίκτυα μεταφοράς λαθρομεταναστών προς την Ελλάδα δεν περιλαμβάνουν μόνο Ασιάτες, αλλά ανθρώπους και από άλλες περιοχές (Ευρώπη, Μέση Ανατολή-Μεσόγειο, Υποσαχάρια Αφρική ή Νότια Αμερική), γεγονός που υπογραμμίζει τον παγκόσμιο χαρακτήρα της διακίνησης μεταναστών. Π.χ. στο Παράρτημα 8.2. και 8.3. παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό και τις εθνικότητες των συλληφθέντων μεταναστών στα ελληνικά θαλάσσια σύνορα, όπως και για τους αιτούντες άσυλο τα τελευταία χρόνια. Διευκρινίζεται ότι, ενώ καταγράφεται ο αριθμός των συλληφθέντων λαθρομεταναστών, μόνον εικασίες μπορεί να κάνει κανείς για τον αριθμό εκείνων που τελικά διαφεύγουν της σύλληψης. Αναφέρεται, επίσης, πως υπάρχουν καταγγελίες για την εμπλοκή εκπροσώπων των ελληνικών αρχών κατά την εισδοχή των μεταναστών στην ελληνική επικράτεια.

Είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν με ακρίβεια οι ροές των Ασιατών μεταναστών και να εκτιμηθεί πόσοι μένουν στην Ελλάδα και πόσοι την «προσπερνούν» προς άλλες κατευθύνσεις. Πάντως, υπάρχουν πολλές πληροφορίες πως η Ελλάδα αποτελεί σημαντικό σταθμό διέλευσης για την λαθρομετανάστευση από την Ασία προς την ΕΕ. Π.χ. το 2005 ανακοινώθηκε ότι κατόπιν συντονισμένης αστυνομικής επιχείρησης στην Μεγάλη Βρετανία, την Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα και την Τουρκία εξαρθρώθηκε εκτεταμένο δίκτυο μεταφοράς λαθρομεταναστών από το Ιράκ και το Αφγανιστάν.²¹

Τα στατιστικά στοιχεία για τις συλλήψεις μεταναστών ή τις αιτήσεις ασύλου που έχουν υποβληθεί στις ελληνικές αρχές επιτρέπουν την εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων ως προς τις διαφαινόμενες τάσεις. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των συλληφθέντων στα θαλάσσια σύνορα της χώρας αυξάνεται σταθερά την τελευταία τριετία και το 2006 εμφάνισε άνοδο κατά 40% σε σύγκριση με το 2003 (Πίν. 8.2.1.). Επιπλέον, από το 1997 μέχρι και το 2006 οι τάσεις των μεταναστευτικών ροών από την Ασία έχουν μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό, κυρίως όσον αφορά τις βασικές κοινότητες. Λ.χ. είναι αξιοσημείωτη η αύξηση των Αφγανών, στους οποίους αντιστοιχούσε το 36% των συλληφθέντων λαθρομεταναστών στα θαλάσσια σύνορα το 2006 (βλ. Πίν. 8.2.2.). Τα τελευταία χρόνια φαίνεται να αυξάνεται ο αριθμός των Ιρανών και Ινδών λαθρομεταναστών, ενώ είναι σταθερά υψηλά τα επίπεδα των Πακιστανών και Μπανγκλαντέςσιων (βλ. επίσης Πίνακες 8.3.3. και 8.3.4.).

Την ίδια στιγμή, είναι εμφανής η έλλειψη σαφήνειας και συνέπειας από την πλευρά της Ελλάδας στην αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης. Έχουν διατυπωθεί πολλές ανησυχίες από ευρωπαϊκούς και άλλους διεθνείς οργανισμούς για την εξαιρετικά περιοριστική πολιτική της Ελλάδας σε ό,τι αφορά την χορήγηση ασύλου σε μετανάστες – είτε με προσφυγικό είτε με ανθρωπιστικό καθεστώς – και ιδιαίτερα μετά το 2001 (βλ. Πίν. 8.3.1.). Η αρμόδια υπηρεσία του Συνήγορου του Πολίτη επίσης εκφράζει σοβαρές ανησυχίες για την πρακτική του ελληνικού κράτους να μην ανταποκρίνεται όπως

²⁰ Να σημειωθεί ότι γενικότερα ο αριθμός των συλληφθέντων λαθρομεταναστών στα χερσαία σύνορα της Ελλάδας είναι πολλαπλάσιος του αντίστοιχου αριθμού στα θαλάσσια σύνορα. Ωστόσο, οι Ασιάτες χρησιμοποιούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τα θαλάσσια «περάσματα», προκειμένου να εισέλθουν στην Ελλάδα.

²¹ BBC News, <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4530970.stm>>.

πρέπει στις αιτήσεις για άσυλο που υποβάλλονται από μετανάστες.²² Ένα άλλο ζήτημα που τίθεται εκ των πραγμάτων είναι κατά πόσο οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες έχουν τους πόρους και την τεχνογνωσία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης. Καταγράφονται πολλές μαρτυρίες για ελλιπή κατάρτιση του προσωπικού στην αντιμετώπιση μεταναστών, όπως και για ανεπάρκεια υποδομής και στελέχωσης – συγκεκριμένα, δεν φαίνεται να επαρκούν οι διαθέσιμοι διερμηνείς, γιατροί ή κοινωνικοί λειτουργοί κατά την ανάκριση και υποδοχή των λαθρομεταναστών. Ειδικός ρόλος στην αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών έχει ανατεθεί στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις στο πλαίσιο του λεγόμενου σχεδίου «Ποσειδώνιο» για την σίτιση και παροχή υλικών μέσω διαβίωσης σε πρόσφυγες, αλλά είναι φανερό πως αυτό δεν αρκεί.²³ Και σε αυτό το θέμα, ο Συνήγορος του Πολίτη κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για σοβαρές παραλείψεις κατά την υποδοχή των μεταναστών στα ειδικά διαμορφωμένα κέντρα σε πολλά σημεία της χώρας.²⁴

4. Παρουσία των Ασιατών Μεταναστών στην Ελλάδα

4.1. Ιστορική εξέλιξη της μετανάστευσης από την Ασία προς την Ελλάδα

Ενώ συμπαγή κύματα μετανάστευσης από την Ασία υπήρξαν ιστορικά προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Βρετανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ολλανδία, κ.ά.), στην περίπτωση της Ελλάδας αυτό το φαινόμενο παρατηρείται για πρώτη φορά. Θα μπορούσε κανείς να διακρίνει τρεις κύριες φάσεις σχηματισμού των ασιατικών κοινοτήτων στην Ελλάδα: μέχρι το 1991, την περίοδο 1991-2003 και μετά το 2003 (βλ. Πίν. 8.4.1.). Ειδικότερα:

- **Μέχρι το 1991**, οι Πακιστανοί, Φιλιππινέζοι, Βιετναμέζοι (και σε πολύ μικρό βαθμό Ινδοί) ήταν οι πρώτες ευδιάκριτες ασιατικές κοινότητες μεταναστών που σχηματίστηκαν στην Ελλάδα, εκτός από την επιχειρηματική παρουσία Ιαπώνων, Νοτιοκορεατών και Ταϊβανέζων. Οι Πακιστανοί κατέφθασαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970 κατόπιν διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας-Πακιστάν και απασχολήθηκαν αρχικά στα ναυπηγεία του Σκαραμαγκά. Οι πρώτες γυναίκες από τις Φιλιππίνες έφθασαν στην Ελλάδα προς το τέλος της δεκαετίας του 1970 και απασχολήθηκαν σε ξενοδοχεία, νοσοκομεία και κατοικίες, μετά από διευκολύνσεις ελληνικών ναυτιλιακών εταιριών. Οι δε Βιετναμέζοι, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ήταν κινέζικης καταγωγής, κατέφθασαν στην Ελλάδα από το Νότιο Βιετνάμ μετά το 1975²⁵ (από την Saigon, μετέπειτα Ho Chi Minh City). Προς τα μέσα της δεκαετίας του 1980, υπήρξε ένα δεύτερο κύμα Ασιατών μεταναστών (κυρίως Φιλιππινέζων και Πακιστανών), πιθανώς λόγω της εγκαθίδρυσης της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς την εποχή εκείνη και της προσδοκίας των μεταναστών ότι σχετικά εύκολα θα μετακινούνται εντός της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).
- **Η περίοδος 1991-2003** σηματοδεύθηκε από την αναχώρηση των Βιετναμέζων, κατά πάσα πιθανότητα για την Γαλλία (λόγω ιστορικών και οικογενειακών δεσμών), αλλά και από την μείωση των Ιαπώνων επιχειρηματιών στην χώρα. Την ίδια περίοδο, άρχισαν να σχηματίζονται νέες ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα (μεταναστών από την Κίνα, την Σρι Λάνκα, το Μπανγκλαντές και το Ιράν), ενώ σημειώθηκε αξιόλογη αύξηση του αριθμού των Φιλιππινέζων, Πακιστανών και Ινδών. Υπενθυμίζεται ότι μετά το 1991 συντελέστηκε μια πραγματική «έκρηξη» στις μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμια κλίμακα και η Ελλάδα δεν μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από αυτή την εξέλιξη.

²² Τον Ιούνιο 2006 εκκρεμούσαν 35.000 αιτήσεις για άσυλο στην Υποδιεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, Τμήμα Πολιτικού Ασύλου. Ως βασικός λόγος για την αργοπορία αναφέρεται το γεγονός ότι κάθε μέρα κατατίθενται περί τις 170 νέες αιτήσεις για άσυλο, ενώ το Τμήμα παραλαμβάνει μόνο 35 ημερησίως.

²³ Π.χ. βλ. επιστολή πολιτών προς τον Νομάρχη Χίου, τον Σεπτέμβριο του 2005, στην οποία εκτίθενται μερικά από τα πρακτικά προβλήματα, <<http://www.chiosnews.com/cn1292005103410.asp>>.

²⁴ Βλ. εκθέσεις για επιτόπιες επισκέψεις σε κέντρα υποδοχής μεταναστών, <<http://www.synigoros.gr/allodapoi/>>.

²⁵ Όταν έληξε ο πόλεμος του Βιετνάμ, με την ήττα του καθεστώτος του Νοτίου Βιετνάμ.

Επίσης, ένας αριθμός μεταναστών (λ.χ. Ινδών) κατέφθασαν στην Ελλάδα προς αναζήτηση εργασίας εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

• **Μετά το 2003**, εμφανίστηκαν στην Ελλάδα Αφγανοί πρόσφυγες και, ταυτόχρονα, στους προφανείς παράγοντες εξώθησης και έλξης (πολεμικές συγκρούσεις, θεομηνίες, μοντέλο της ελληνικής οικονομίας, κ.ά.) φαίνεται να προστέθηκε και άλλος ένας: φάνηκε πως οι ήδη εγκατεστημένες ασιατικές κοινότητες έχουν προβεί στο στάδιο της «αυτοτροφοδοτούμενης μετανάστευσης», διευκολύνοντας την έλευση άλλων ομογενών τους από την Ασία. Ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων συντέλεσε στην απότομη αύξηση των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα. Σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την Αθήνα, το 35% των ερωτηθέντων Ασιατών δηλώνουν πως βρίσκονται στην Ελλάδα τα τελευταία 3 χρόνια, δηλαδή κατέφθασαν μετά το 2003. Η μόνη αντίθετη εξέλιξη φαίνεται πως ήταν η αναχώρηση (πιθανώς για τα εμιράτα ή άλλα αραβικά κράτη) κάποιων Ινδών εργαζομένων που είχαν έρθει αποκλειστικά λόγω της ολυμπιακής προετοιμασίας.

4.2. Νομικό καθεστώς των Ασιατών μεταναστών

4.2.1. Νομικό πλαίσιο για την μετανάστευση στην ΕΕ και την Ελλάδα

Στο επίπεδο της ΕΕ, οι υποχρεώσεις των κρατών μελών κωδικοποιούνται από αρκετά νομοθετήματα και διεθνείς συμβάσεις (λ.χ. την Σύμβαση Schengen). Σημαντικά νομικά κείμενα που δεσμεύουν τα κράτη μέλη είναι επίσης η Οδηγία 2003/9/EK του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στην κοινοτική επικράτεια, όπως και η Οδηγία 2003/109/EK σχετικά με το καθεστώς των επί μακρόν διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Ταυτόχρονα, στους κόλπους της ΕΕ είναι σε εξέλιξη η συζήτηση για ένα πληρέστερο κοινοτικό πλαίσιο αντιμετώπισης της μετανάστευσης προς την Ευρώπη.²⁶ Ειδικότερα, προβλέπεται το σχέδιο κοινοτικής Οδηγίας για την καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης και την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες που απασχολούν παράνομους μετανάστες. Επίσης, το 2007 αναμένεται η «Πράσινη Βίβλος» και το σχέδιο δράσης για την ολοκλήρωση της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου μέχρι το 2010.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα και την μαζική έλευση μεταναστών, η αντιμετώπιση αυτού του πρωτόγνωρου για την χώρα φαινομένου επιχειρήθηκε για πρώτη φορά το 1991 με την ψήφιση ειδικού νόμου²⁷, ο οποίος συμπληρώθηκε έξι χρόνια αργότερα με την έκδοση δύο προεδρικών διαταγμάτων.²⁸ Σε γενικές γραμμές, η νομοθεσία που ίσχυε για την πρώτη νομιμοποίηση μεταναστών στην Ελλάδα ήταν αρκετά περιοριστική στις βασικές της διατάξεις και, κατ'ουσίαν, απέβλεπε στην απαγόρευση της περαιτέρω εισόδου αλλοδαπών εργαζομένων στην Ελλάδα. Ωστόσο, το νομοθετικό πλαίσιο αποδείχθηκε ανεπαρκές για την αντιμετώπιση του συνεχώς αυξανόμενου μεταναστευτικού ρεύματος και εκτιμάται πως οι μισοί μόνο μετανάστες νομιμοποιήθηκαν εκείνη την εποχή.²⁹ Έτσι κατέστη αναγκαία η ψήφιση του Νόμου 2910/2001, ο οποίος έδινε μεγαλύτερη ελευθερία στους μετανάστες να μετακινούνται στην χώρα προς ανεύρεση εργασίας, χαλάρωνε τους όρους για την απόκτηση άδειας διαμονής και προέβλεπε ως έναν βαθμό την οικογενειακή συνένωση. Παρόλα αυτά, η εφαρμογή του εν λόγω νόμου σημαδεύτηκε από σύγχυση και αναποτελεσματικότητα, γεγονός που οδήγησε στην ψήφιση ακόμη τριών σχετικών νόμων (Ν. 3013/2002, Ν. 3202/2003 και Ν. 3386/2005), ενώ προωθείται και άλλο ένα νομοσχέδιο για ψήφιση στις αρχές του 2007. Δεδομένης της ανεπάρκειας του νομικού και θεσμικού πλαισίου, πολλές χιλιάδες ανθρώπων παραμένουν «όμηροι» της βραδυκίνητης δημόσιας διοίκησης³⁰ και της απροθυμίας του ελληνικού κράτους να διευκολύνει τους μετανάστες.³¹ Έχει κατ'επανάληψη σημειωθεί μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση αδειών

²⁶ Δελιθανάση, Μ., «Μέτρα προστασίας αλλά και ελέγχου των μεταναστών», *Καθημερινή*, 31/12/2006.

²⁷ Ν. 1975/1991 για τον «Αστυνομικό έλεγχο των μεθοριακών διαβάσεων, είσοδο, παραμονή, εργασία και απελάσεις αλλοδαπών και διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων». Σημειώνεται ότι ο νόμος αυτός αντικατέστησε το Ν. 4310/1929, ο οποίος ήταν σε ισχύ για περισσότερα από εξήντα χρόνια.

²⁸ Π.Δ. 358/1997 και Π.Δ. 359/1997.

²⁹ Kasimis, C. - Papadopoulos, A., 'The Multifunctional Role of Migrants in the Greek Countryside: Implications for the Rural Economy and Society', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 31, No. 1, January 2005, p. 104.

³⁰ Kasimis, C. - Papadopoulos, A., *op. cit.*, p. 105.

³¹ Papadopoulou, A., 'Regularisation programmes: an effective instrument of migration policy?', *Global Migration Perspectives*, No. 33, May 2005, p. 7.

διαμονής των μεταναστών, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνά το διάστημα ενός έτους. Είναι ενδεικτικό ότι κατά την απογραφή του 2001 καταγράφηκαν περίπου 762.000 μετανάστες, ενώ το 2006 άδειες διαμονής εμφανίστηκαν να κατέχουν μόλις 587.000, δηλαδή 175.000 λιγότεροι³² και θεωρείται βέβαιο ότι ο αριθμός των μεταναστών που δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν άδειες διαμονής είναι πολύ μεγαλύτερος. Τίθεται, προφανώς, ένα γενικότερο ζήτημα ικανότητας – αλλά και πολιτικής βούλησης – του ελληνικού κράτους να διαχειριστεί τις αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές προς την χώρα βάσει μιας συνεκτικής στρατηγικής.

4.2.2. Νομικό καθεστώς των Ασιατών μεταναστών

Ως αποτέλεσμα των όσων περιγράφονται παραπάνω, έχει δημιουργηθεί στην Ελλάδα ένα θεσμικό κενό, το οποίο καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Ένα από τα ευρήματα της έρευνας αυτής είναι πως μόνο στην Αθήνα δραστηριοποιούνται περί τα 200 εξειδικευμένα γραφεία ή/και μεμονωμένοι δικηγόροι που παρέχουν υπηρεσίες σε μετανάστες όλων των εθνικοτήτων με αντικείμενο την νομιμοποίησή τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μετανάστες καλούνται να καταβάλουν έως και 2.500 ευρώ για την απόκτηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών, ποσό που εκτός από τις αμοιβές των δικηγόρων συμπεριλαμβάνει το κόστος των απαραίτητων ενσήμων και παραβόλων. Δεδομένου ότι στην πλειοψηφία τους οι Ασιάτες εισέρχονται στην Ελλάδα λαθραία και εκ των υστέρων επιδιώκουν να νομιμοποιηθούν, οι περισσότεροι από αυτούς αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα – γραφειοκρατικά, οικονομικά, κ.ά. Όπως παρουσιάζεται στην επόμενη ενότητα, σε όλες τις ασιατικές κοινότητες είναι έντονο το φαινόμενο της ελλιπούς καταγραφής και ο χαμηλός βαθμός κατοχής αδειών διαμονής.

4.3. Μέγεθος των ασιατικών κοινοτήτων

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, υπήρχαν καταγεγραμμένοι μετανάστες από 195 διαφορετικές χώρες, με τον μεγάλο όγκο των μεταναστών να προέρχεται από την Ανατολική Ευρώπη και κυρίως από γειτονικές βαλκανικές χώρες. Έξι χρόνια αργότερα, η ελλιπής νομιμοποίηση και η αυξημένη λαθρομετανάστευση των τελευταίων ετών δυσχεραίνουν ιδιαίτερα την καταγραφή των Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών. Πάντως, εκτιμάται πως στην παρούσα φάση οι Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα είναι τουλάχιστον 130.000.

Βάσει των ευρημάτων της έρευνας, εκτιμάται πως από τις κυριότερες ασιατικές κοινότητες:

- Η κοινότητα των Πακιστανών είναι περίπου τριπλάσια σε μέγεθος (από 40.000 ως 50.000 άτομα) έναντι των 15.478 που ήταν επίσημα καταγεγραμμένοι στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού κατά το πρώτο τρίμηνο του 2006.³³
- Η κοινότητα των Φιλιππινέζων, πλην των εργαζομένων στην ναυτιλία, εμφανίζεται τετραπλάσια (περί τις 20.000), έναντι των 4.948 καταγεγραμμένων το 2001.³⁴
- Η κοινότητα των Κινέζων, περίπου 20.000, είναι έως και 15 φορές μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ από την 1^η Ιανουαρίου 2005 (1.356).
- Η κοινότητα των Ινδών (12.000 ως 15.000) είναι ασφαλώς μεγαλύτερη των 10.700 που είχαν άδεια διαμονής το 2006.
- Η κοινότητα των Μπανγκλαντέςιων εμφανίζεται υπερδιπλάσια (τουλάχιστον 12.000), έναντι των 5.432 που ήταν κάτοικοι αδειών διαμονής το 2006.
- Η κοινότητα των Ιρανών περιλαμβάνει από 3.000 ως 4.000 άτομα, αν και επίσημα στοιχεία γι' αυτούς δεν φαίνεται να είναι εύκολα διαθέσιμα.
- Οι μετανάστες από την Σρι Λάνκα ενδέχεται να ξεπερνούν κατά πολύ τους 900, οι οποίοι είχαν άδεια διαμονής το 2006.

³² Baldwin-Edwards, M. - Apostolatu, K., *Statistics and Reality: Greece, op.cit.* p. 4.

³³ Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

³⁴ Περίπου 5.000 Φιλιππινέζοι εργάζονται ως ναυτικοί σε πλοία υπό ελληνική σημαία, χωρίς ωστόσο να είναι κάτοικοι Ελλάδας.

- Οι Ινδονήσιοι είναι περίπου 400, τετραπλάσιοι όσων είχαν καταγραφεί το 2001 (89).
- Η κοινότητα των Ταϊλανδών περιλαμβάνει περί τα 200 άτομα, ως επί το πλείστον νόμιμα.
- Είναι εξαιρετικά δύσκολο να υπολογιστεί ο αριθμός των μεταναστών από το Αφγανιστάν, οι οποίοι είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία πρόσφυγες που έχουν ζητήσει άσυλο.

4.4. Οικονομικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών

Παρά τις αδυναμίες της απογραφής του 2001, τα δημοσιευμένα στοιχεία δίνουν μια αρκετά ικανοποιητική εικόνα του προφίλ των καταγεγραμμένων ασιατικών κοινοτήτων ως προς το μορφωτικό επίπεδο, τους τομείς απασχόλησης ή τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μελών τους (βλ. Παράρτημα 8.5.). Στην μεγάλη τους πλειοψηφία, οι Ασιάτες μετανάστες εκτελούν εργασίες χειρωνακτικές και χαμηλού κόστους, αν και πολλοί από αυτούς κατέχουν κάποιες επαγγελματικές δεξιότητες.

4.4.1. Εργασία και τόποι διαμονής των Ασιατών μεταναστών

- Οι **Πακιστανοί** εργάζονται κυρίως στην μεταποίηση, ενώ δραστηριοποιούνται επίσης στις κατασκευές και στον τομέα των υπηρεσιών, όπως συνεργεία αυτοκινήτων, πρατήρια βενζίνης, κ.ά.. Συγχρόνως, αυξάνεται συνεχώς η παρουσία τους στα Internet cafés και κέντρα τηλεπικοινωνιών, στα οποία απευθύνονται πολλοί μετανάστες. Η πλειοψηφία των Πακιστανών (περίπου 90%), όσων δηλαδή εργάζονται σε βιοτεχνίες, βρίσκονται στην Αττική, ενώ όσοι εργάζονται σε αγροκτήματα διαμένουν στον Μαραθώνα της Αττικής, την Βοιωτία, την Εύβοια και άλλους νομούς.
- Οι **μισοί Κινέζοι** στην Ελλάδα (περίπου 10.000) είναι εγκατεστημένοι στην Αθήνα και, κατά δεύτερο λόγο, στην Θεσσαλονίκη και άλλα αστικά κέντρα. Οι Κινέζοι απασχολούνται κατ'εξοχήν στο εμπόριο και τα καλοκαίρια ένα τμήμα της κοινότητας μετακινείται προς τα νησιά ακολουθώντας το αυξημένο τουριστικό ρεύμα.
- Οι **Φιλιππινέζοι**, κυρίως γυναίκες εργαζόμενες ως οικιακές βοηθοί, έχουν εγκατασταθεί στην συντριπτική τους πλειοψηφία στην Αττική.
- Οι **Ινδοί** που διαμένουν στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας (2.000 ως 3.000) είναι κυρίως στους δήμους Ρέντη και Ταύρου, ενώ η πλειοψηφία τους βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής (λ.χ. στον Μαραθώνα και τα Μέγαρα), στην Βοιωτία (Θήβα και Οινόφυτα), στον νομό Πειραιώς (π.χ. στον Πόρο), στον νομό Αργολίδας και απασχολούνται σε αγροκτήματα, κτηνοτροφικές μονάδες και ιχθυοκαλλιέργειες.
- Οι **Μπαγκλαντέςοι** είναι συγκεντρωμένοι στην Αθήνα (περί το 90%) και εργάζονται κατά κύριο λόγο σε εμπορικά μικροκαταστήματα και εστιατόρια.
- Οι περισσότεροι **Ιρανοί** είναι στην Αθήνα, ενώ ένας μικρός αριθμός διαμένει και στην Θεσσαλονίκη. Η πλειοψηφία των Ιρανών εργάζονται σε υπηρεσίες, εκμεταλλευόμενοι το υψηλό μορφωτικό τους επίπεδο.
- Οι **Ινδονήσιοι** είναι κυρίως γυναίκες που εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, ενώ ορισμένοι επιχειρηματίες ασχολούνται με εισαγωγές επίπλων.³⁵
- Οι **Ταϊλανδοί**, ως επί το πλείστον γυναίκες, είναι σύζυγοι Ελλήνων, νυν ή πρώην ναυτικών.

4.4.2. Κοινωνική ασφάλιση των Ασιατών μεταναστών

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στον «φαύλο κύκλο» της παρανομίας και της ανασφάλιστης εργασίας των Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών. Ένα από τα παράδοξα της μετανάστευσης είναι ότι οι νόμιμοι μετανάστες αυτόματα γίνονται «ακριβότεροι» και λιγότερο «επιθυμητοί», καθώς οι εργοδότες τους σε πολλές περιπτώσεις είναι απρόθυμοι να καταβάλουν τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές υπέρ των υπαλλήλων τους. Με άλλα λόγια, η νομιμοποίηση των μεταναστών που αποτελεί σημαντικό βήμα για την ενσωμάτωσή τους αυξάνει τον κίνδυνο για τον αποκλεισμό

³⁵ Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι περίπου 5.000 Ινδονήσιοι εργάζονταν ως ναυτικοί σε πλοία υπό ελληνική σημαία μέχρι την 11η Σεπτεμβρίου 2001, αλλά στην συνέχεια ο αριθμός τους μειώθηκε απότομα.

τους από την αγορά εργασίας. Έχει επισημανθεί πως πολλοί μετανάστες, ειδικά στην νότια Ευρώπη, εξακολουθούν να εργάζονται στην παραοικονομία, ακόμη και μετά την νομιμοποίησή τους.³⁶ Στην περίπτωση των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα, αυτό φαίνεται να επιβεβαιώνεται από την σύγκριση στατιστικών στοιχείων που παρέχουν η ΕΣΥΕ και το ΙΚΑ:

- Στο τέλος του 2004, οι μετανάστες από το Πακιστάν ήταν 9.945 σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, ενώ εγγεγραμμένοι στο ΙΚΑ ήταν 9.516 (95,7%). Ομοίως, οι μετανάστες από τις Φιλιππίνες, σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, ήταν 3.451 το 2004, ενώ στο ΙΚΑ ήταν εγγεγραμμένοι 3.207 (92,9%). Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, τα υψηλά ποσοστά αντισταθμίζονται από τον μεγάλο αριθμό μη καταγεγραμμένων Πακιστανών και Φιλιππινέζων.
- Οι Μπανγκλαντέςιοι ήταν 4.118 σύμφωνα με την ΕΣΥΕ και 2.861 (69,5%) σύμφωνα με το ΙΚΑ. Οι Ινδοί εργαζόμενοι ήταν 7.583, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, αλλά μόνο 4.527 (59,7%) σύμφωνα με το ΙΚΑ. Στην περίπτωση αυτή, διαπιστώνεται μεγάλη απόκλιση στα στατιστικά δεδομένα των δύο επίσημων φορέων. Τέλος, οι μετανάστες από την Κίνα την ίδια περίοδο ήταν 1.356 σύμφωνα με την ΕΣΥΕ και 596 (43,9%) σύμφωνα με το ΙΚΑ.

Είναι προφανές ότι το καθεστώς παρανομίας ή ανασφάλιστης εργασίας των μεταναστών αφαιρεί από το ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας σημαντικές εισφορές³⁷ και αυτό επιτείνει ένα ήδη δυσεπίλυτο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας. Εκτός από την επιθυμία των εργοδοτών να μειώσουν το κόστος της εργασίας, οι ίδιοι οι Ασιάτες μετανάστες δεν έχουν κανένα ουσιαστικό κίνητρο να ασφαλιζονται, εφόσον είναι περίπου βέβαιο ότι δύσκολα θα στοιχειοθετήσουν ασφαλιστικά δικαιώματα βάσει των εισφορών τους στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα. Δεδομένης της αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει την παραμονή τους στην Ελλάδα, είναι ευεξήγητη η τάση να αποδέχονται την ανασφάλιστη εργασία, καθώς δίνουν προτεραιότητα στις αμοιβές «μετρητοίς» παρά στο θέμα της κοινωνικής ασφάλισης.

4.4.3. Εμβάσματα των Ασιατών μεταναστών

Είναι πλέον ευρύτατα αποδεκτός ο ρόλος των εμβασμάτων που αποστέλλουν οι μετανάστες στις πατρίδες τους, με το Μεξικό και την Ινδία να αποτελούν τους μεγαλύτερους αποδέκτες εμβασματικών ροών παγκοσμίως.³⁸ Σημαντικό μερίδιο στην σχετικά νέα αυτή αγορά κατέχουν οι τράπεζες, αλλά και εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί μεταφοράς κεφαλαίων, όπως είναι οι εταιρίες Western Union, MoneyGram, κ.ά. Η έρευνα του ΙΔΟΣ συμπεριέλαβε την ελληνική αντιπροσωπεία της Western Union ως χαρακτηριστικό παράδειγμα (case study), προκειμένου να καταγραφούν κάποιες τάσεις ως προς την αποστολή εμβασμάτων από Ασιάτες μετανάστες (Βλ. Πίν. 8.5.2.). Σε μεγαλύτερο βαθμό φαίνεται να χρησιμοποιούν την Western Union οι Ινδοί και οι Πακιστανοί, με σταθερή άνοδο του όγκου εμβασμάτων τους τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, τα εμβάσματα των Φιλιππινέζων έχουν μειωθεί, πιθανώς γιατί οι Φιλιππινέζοι έχουν στραφεί περισσότερο στις τράπεζες για την μεταφορά χρημάτων. Οι Κινέζοι επίσης χρησιμοποιούν την Western Union σε μικρό βαθμό. Είναι εμφανής η απουσία των Αφγανών από τις εμβασματικές ροές μέσω της Western Union, πιθανότατα γιατί οι Αφγανοί δεν είναι ακόμη εγκατεστημένη κοινότητα, αλλά πρόσφυγες. Επισημαίνεται, επίσης, ότι η Western Union δεν έχει υποκαταστήματα στο Αφγανιστάν (όπως και στο Ιράν).

Αναφέρεται ότι πολλοί μετανάστες από όλες τις ασιατικές κοινότητες καταφεύγουν σε άτυπα δίκτυα μεταφοράς χρημάτων, τα οποία έχουν δύο βασικές μορφές:

- Αποστολή χρημάτων μέσω έμπιστων ανθρώπων που επιστρέφουν στις πατρίδες των μεταναστών σε τακτά διαστήματα.
- Εμβάσματα «swap», τα οποία δεν διαφέρουν σε τίποτα από την πρακτική της Western Union, δηλαδή δίδεται εντολή για την μεταφορά του χρηματικού ποσού σε ένα άτυπο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην πατρίδα του μετανάστη, χωρίς τα χρήματα να απομακρύνονται από την Ελλάδα σε φυσική μορφή.

³⁶ Papadopoulou, A., 'Regularisation programmes: an effective instrument of migration policy?', *op.cit.*, σελ. 12.

³⁷ Π.χ. έχει καταγραφεί η περίπτωση Πακιστανού επιχειρηματία, ο οποίος δηλώνει διατεθειμένος να καταβάλλει τις ασφαλιστικές εισφορές των (επίσης Ασιατών) εργαζομένων του που όμως δεν έχουν καταφέρει να νομιμοποιηθούν.

³⁸ Βλ. *Global Economic Prospects 2006*, Washington : World Bank, 2006.

Δεδομένων αυτών των παραμέτρων, είναι δύσκολο να καταγραφούν κάποια αξιόπιστα μεγέθη ως προς τα εμβάσματα των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα. Μόλις το 37% των ερωτηθέντων στην Αθήνα δήλωσαν πως αποστέλλουν χρήματα στις πατρίδες τους. Άλλο ένα εύρημα της έρευνας είναι ότι οι Ινδοί πληρώνονται κατά μέσο όρο 600 ευρώ τον μήνα και ενδεχομένως εξοικονομούν τα μισά, στέλνουν χρήματα στην Ινδία είτε μέσω της Western Union είτε με άλλα άτομα κανάλια και ενδέχεται ο συνολικός όγκος των εμβασμάτων τους να ανέρχεται στα 3 εκατ. ευρώ τον μήνα. Σε ό,τι αφορά τα εμβάσματα των Κινέζων, η άντληση πληροφοριών είναι ιδιαίτερα δυσχερής. Στην Πορτογαλία, ενώ δεν είναι σαφές πόσα χρήματα στέλνουν οι Κινέζοι στις οικογένειές τους στην πατρίδα τους, φαίνεται πως τα τελευταία χρόνια αρχίζουν να επενδύουν χρήματα στην Κίνα, εκμεταλλευόμενοι τις πολλαπλασιαζόμενες επενδυτικές ευκαιρίες εκεί.³⁹ Παρουσιάζει ενδιαφέρον το ερώτημα κατά πόσο το ίδιο ισχύει για τους Κινέζους μετανάστες στην Ελλάδα.

4.5. Κοινωνικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών

4.5.1. Οικογενειακή κατάσταση των Ασιατών μεταναστών

Η οικογενειακή κατάσταση των Ασιατών μεταναστών επίσης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αν και πολλοί Ασιάτες μετανάστες δηλώνουν πως είναι παντρεμένοι και έχουν παιδιά, οι οικογένειες των περισσότερων εξ αυτών βρίσκονται στις πατρίδες τους. Η παράμετρος αυτή, μεταξύ πολλών άλλων, φαίνεται να εμποδίζει την κοινωνική ένταξη των Ασιατών και οξύνει τα προβλήματα περιθωριοποίησής τους.

Τα υψηλότερα ποσοστά άγαμων ανδρών εντοπίζονται στις κοινότητες των Πακιστανών και των Ινδών, αλλά και αρκετά υψηλό ποσοστό έγγαμων Πακιστανών βρίσκεται στην Ελλάδα χωρίς την/τον σύζυγο. Συγκεκριμένα, βρίσκονται στην Ελλάδα χωρίς την σύζυγό τους σχεδόν το 100% των έγγαμων Ινδών και το 78% των έγγαμων Πακιστανών. Αντίθετα, στους Φιλιππινέζους το ποσοστό εκείνων που βρίσκονται στην Ελλάδα χωρίς τον σύζυγό τους περιορίζεται στο 44%⁴⁰, ενώ και οι μετανάστες από την Ταϊλάνδη είναι κυρίως γυναίκες που είναι παντρεμένες με Έλληνες. Ως αποτέλεσμα, η δυσαναλογία ανδρών-γυναικών είναι ιδιαίτερα έκδηλη στις κοινότητες των Ινδών και των Πακιστανών (όπως και των Αιγυπτίων, από την περιοχή της Μέσης Ανατολής-Μεσογείου). Στην περίπτωση των Ινδών και των Πακιστανών, η αναλογία ανδρών-γυναίκων διαμορφώνεται στους 18:1 στους διαμένοντες και 37,5:1 στους εργαζόμενους μετανάστες. Οι περιπτώσεις οικογενειακής συνένωσης στους Ινδούς και τους Πακιστανούς δεν ξεπερνά το πενήντο 2%. Κατά πάσα πιθανότητα, παρόμοια είναι τα επίπεδα και για τους Μπανγκλαντέςιους, για τους οποίους όμως δεν φαίνεται να έχει διενεργηθεί σχετική έρευνα. Σε ό,τι αφορά τους Κινέζους, επίσης δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, αλλά φαίνεται πως το πρόβλημα της οικογενειακής συνένωσης είναι λιγότερο οξύ στην κοινότητά τους. Να σημειωθεί ότι για τους Αλβανούς, που είναι η μεγαλύτερη κοινότητα μεταναστών στην Ελλάδα, το αντίστοιχο ποσοστό είναι 16%, για τους Ευρωπαίους γενικότερα 14% και για τους Αφρικανούς 8%.⁴¹ Είναι φανερό, λοιπόν, πως όσον αφορά την οικογενειακή συνένωση πολλοί Ασιάτες βρίσκονται σε δυσχερέστερη θέση έναντι άλλων κοινοτήτων μεταναστών.

Στην συντριπτική τους πλειοψηφία όσοι Πακιστανοί έχουν οικογένειες στην πατρίδα τους επιθυμούν την οικογενειακή συνένωση, αλλά έρχονται αντιμέτωποι με σοβαρότατες δυσκολίες. Η διαδικασία προβλέπει την υποβολή αίτησης του μετανάστη στον οικείο Δήμο, έγκριση της αίτησης από την αντίστοιχη Περιφέρεια και άδεια εισόδου στην Ελλάδα για τα μέλη της οικογένειας. Στην συνέχεια, η άδεια εισόδου αποστέλλεται στο ελληνικό προξενείο στην αντίστοιχη χώρα, αλλά στο τέλος αυτής της «αλυσίδας» είναι στην ευχέρεια του Έλληνα προξένου να αποφασίσει αν πρέπει να εκδοθεί βίζα στην σύζυγο του αιτούντος. Αυτά τα προβλήματα ισχύουν σε πολύ μικρότερο βαθμό για τους

³⁹ Πηγή: Institute of International and Strategic Studies, Λισαβόνα. Προσωπική συνέντευξη.

⁴⁰ Σύμφωνα με την Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών, Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική ΑΕ, Αθήνα 2003.

⁴¹ A. Rovolis - A. Tragaki, 'Ethnic Characteristics and Geographical Distribution of Immigrants in Greece', *European Urban and Regional Studies*, Vol. 13, No.2, 2006, p. 102, Table 2.

Φιλιπινέζους, με το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό γυναικών στην κοινότητά τους. Η πλειοψηφία των μεταναστριών από τις Φιλιπίνες είναι άγαμες γυναίκες, αλλά υπάρχουν και πολλές μητέρες: κατά την έρευνα αυτή καταγράφηκαν πληροφορίες για περίπου 600 Φιλιπινέζους δεύτερης γενιάς που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην Ελλάδα.

4.5.2. Μορφωτικό επίπεδο των Ασιατών μεταναστών

Όπως αποδεικνύει η απογραφή του 2001 (Βλ. Πίν. 8.5.3.), το μορφωτικό επίπεδο των κυριότερων ασιατικών κοινοτήτων είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερο του μέσου όρου για το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα. Ειδικότερα:

- Το ποσοστό αναλφαβητισμού στους Πακιστανούς (13,8%) και τους Ινδούς (10,7%)⁴² ξεπερνά τον μέσο όρο όλων των μεταναστών (9,2%), ενώ οι μεγαλύτερες ομάδες εντοπίζονται σε εκείνους που έχουν παρακολουθήσει δημοτικό σχολείο – 30,6% και 35,8%, αντίστοιχα.
- Αισθητά καλύτερα είναι τα πράγματα σε ό,τι αφορά τους Φιλιπινέζους, με ποσοστό αναλφαβητισμού 7,2% και την μεγαλύτερη ομάδα (41,1%) να είναι απόφοιτοι Λυκείου. Το 22,2% των Φιλιπινέζων έχουν ανώτερη επαγγελματική κατάρτιση ή πανεπιστημιακή μόρφωση, συχνά ως δάσκαλοι.
- Το μορφωτικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα υψηλό στις τάξεις των Ιρανών, καθώς οι περισσότεροι έχουν απολυτήριο Λυκείου και ορισμένοι ακόμη και πτυχία Πανεπιστημίου.
- Υψηλό μορφωτικό επίπεδο καταγράφεται και στην κοινότητα των Κινέζων. Συγχρόνως, παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 υπάρχουν περίπου 400 Κινέζοι φοιτητές σε ελληνικά Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών που λειτουργούν ως παραρτήματα αναγνωρισμένων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων.⁴³

Πολλοί Ασιάτες μετανάστες μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα προφορικά ως έναν βαθμό, αλλά είναι πολύ λίγοι όσοι μπορούν να την χειριστούν και γραπτά. Ως προς την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τα παιδιά των Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών, είναι φανερό ότι αυτό δεν θεωρείται προτεραιότητα από το ελληνικό κράτος. Λ.χ., σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) για το 2006 προβλέπονταν μόνο 400 ειδικές θέσεις για παιδιά μεταναστών όλων των εθνικοτήτων, ενώ και τα 25 «διαπολιτισμικά σχολεία» (13 Δημοτικά, 8 Γυμνάσια και 4 Λύκεια) δεν φαίνονται αρκετά για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Ένα άλλο σημαντικό θέμα αφορά την διδασκαλία των μητρικών γλωσσών στα παιδιά των Ασιατών μεταναστών, ωστόσο είναι ελάχιστα τα σχολεία όπου μπορούν να διδάσκονται την γλώσσα τους. Όσοι πηγαίνουν σε σχολείο, ακολουθούν κατά κανόνα το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα.

4.5.3. Υγεία των Ασιατών μεταναστών

Το ειδικευμένο ιατρείο της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Γιατροί του Κόσμου» στην Αθήνα εξυπηρετεί κατά κύριο λόγο μετανάστες από το Πακιστάν και το Μπανγκλαντές, ενώ τον τελευταίο καιρό έχουν αυξηθεί οι επισκέψεις μεταναστών από Ινδία, Κίνα και Σρι Λανκα. Αντίθετα, το ποσοστό των Φιλιπινέζων που εξυπηρετούνται στο συγκεκριμένο ιατρείο είναι μηδενικό πιθανότατα γιατί οι Φιλιπινέζες οικιακές βοηθοί, πρώτον, είναι προστατευμένες σε μεγαλύτερο βαθμό από ασθένειες και εργατικά ατυχήματα και, δεύτερον, όταν χρειαστούν ιατρική περίθαλψη επωφελούνται των γνωριμιών των ελληνικών οικογενειών, στις οποίες εργάζονται. Συνομιλητές του ΙΔΟΣ αναφέρουν πως η πλειοψηφία των νόμιμα διαμενόντων Κινέζων προτιμούν περίθαλψη από επίσημους κρατικούς φορείς. Σύμφωνα με τους «Γιατρούς του Κόσμου», η συχνότερα εμφανιζόμενη ασθένεια στους Ασιάτες ασθενείς τους οποίους περιποιούνται, είναι η φυματίωση, ενώ δεν είναι λίγα και τα

⁴² Σημειώνεται ότι όλο και περισσότεροι Ινδοί με υψηλή επαγγελματική ειδίκευση (λ.χ. στον τομέα της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών) μεταναστεύουν προς άλλες χώρες της ΕΕ, αλλά όχι προς την Ελλάδα.

⁴³ Έχει καταγραφεί η περίπτωση Κινέζου φοιτητή, ο οποίος δεν γνωρίζει ούτε ελληνικά ούτε καν αγγλικά, παρότι επισκέπτεται αγγλόφωνο τμήμα σε Κέντρο Ελευθέρων Σπουδών στην Αθήνα. Ωστόσο, είναι φανερό πως πρόκειται για εξαίρεσεις και όχι για τον κανόνα.

κρούσματα καρδιοπάθειας. Ένα άλλο βασικό πρόβλημα για τους άνδρες από τις ασιατικές κοινότητες είναι η έλλειψη συντρόφων, με ποικίλες συνέπειες στην σεξουαλική υγεία τους.⁴⁴

4.5.4. Περιοχές προέλευσης των Ασιατών μεταναστών

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, επικρατεί η αντίληψη ότι οι μετανάστες αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα του συνόλου της χώρας, από την οποία προέρχονται. Στην πραγματικότητα, οι μετανάστες συχνά προέρχονται από συγκεκριμένες περιοχές, οι οποίες για κάποιους λόγους έχουν μετατραπεί σε «εξαγωγείς» εργατικού δυναμικού. Έχει, λοιπόν, σημασία από πού ακριβώς είναι οι μετανάστες μέσα στην χώρα τους, προκειμένου να γνωρίσει κανείς καλύτερα τις κοινωνικές δομές και το πολιτιστικό υπόβαθρο που μεταφέρονται από τους Ασιάτες ως «μικρογραφία» των περιοχών προέλευσής τους.

- Οι περισσότεροι **Πακιστανοί** (περί το 80%) που βρίσκονται στην Ελλάδα είναι από το βόρειο Punjab και ειδικότερα από το Gujrat. Η εν λόγω περιοχή έχει αναπτύξει ιδιαίτερη παράδοση στην μετανάστευση προς την Ευρώπη μετά την δεκαετία του 1960 – λ.χ. οι μισοί περίπου Πακιστανοί στην Μεγάλη Βρετανία προέρχονται από την ίδια περιοχή και συγκεκριμένα από την διοικητική επαρχία Μίρμυρ στους πρόποδες του Κασμίρ.⁴⁵ Οι Πακιστανοί στην Ελλάδα ομιλούν την Punjabi ως μητρική τους γλώσσα, ενώ είναι εξοικειωμένοι και με την Urdu που είναι η επίσημη γλώσσα της χώρας τους.
- Οι περισσότεροι **Ινδοί** είναι Sikh⁴⁶ και ομιλούν τις γλώσσες Hindi και Punjabi, καθώς προέρχονται από το ινδικό Punjab.⁴⁷ Οι δε λίγοι Ινδοί που προέρχονται από την δυτική Βεγγάλη (με πρωτεύουσα την Καλκούτα) έχουν ως μητρική τους γλώσσα την βεγγαλική και συνεννοούνται χωρίς το παραμικρό πρόβλημα με τους ομόγλωσσους μετανάστες από το Μπανγκλαντές (ανατολική Βεγγάλη).
- Οι περισσότεροι **Κινέζοι** στην Ελλάδα προέρχονται από τις παράκτιες επαρχίες Fujian, Zhejiang και Shanghai στην ανατολική Κίνα,⁴⁸ όπου η μετανάστευση αποτελεί «παράδοση» για πολλές οικογένειες. Οι Κινέζοι από αυτές τις περιοχές ομιλούν την καθιερωμένη μανδαρινική εκδοχή της κινεζικής γλώσσας, αντίθετα με άλλους Κινέζους μετανάστες στην Ευρώπη που προέρχονται από την επαρχία Guangdong (Καντόνα) στην νότια Κίνα.
- Οι περισσότεροι **Φιλιππινέζοι** προέρχονται από το Luzon και, κατά δεύτερο λόγο, από τα νησιά Visayas και Mindanao. Ομιλούν την εθνική γλώσσα Tagalo (ή Tagalog), αλλά σε μεγάλο βαθμό μπορούν να επικοινωνήσουν και στην αγγλική, η οποία είναι επίσημη γλώσσα στην χώρα τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Φιλιππινέζων στην Ελλάδα είναι Καθολικοί Χριστιανοί, αν και οι 15 θρησκευτικές οργανώσεις τους αναφέρονται σε διαφορετικές εκδοχές του ρωμαιοκαθολικισμού. Περίπου 10%, όσοι δηλαδή προέρχονται από το νησί Mindanao στις νότιες Φιλιππίνες, είναι Μουσουλμάνοι.
- Οι **Αφγανοί** προέρχονται από όλες τις επαρχίες της χώρας και εκπροσωπούν τις κυριότερους εθνοτικές ομάδες (Τατζίκους, Παστούν, Αζάρους, Ουζμπέκους, κ.ά.). Φαίνεται, ωστόσο, πως η πλειοψηφία των Αφγανών στην Ελλάδα είναι από τα κεντρικά, βόρεια και δυτικά τμήματα της χώρας και ομιλούν την γλώσσα Dari, αντίθετα με τους ομιλούντες Pashto που έχουν εθνική συγγένεια με πληθυσμούς στο Πακιστάν. Να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι Αφγανοί είναι Σουνίτες, αλλά υπάρχει και αξιόλογος αριθμός Σιτών ανάμεσά τους.
- Τέλος, **οι μετανάστες από την Σρι Λάνκα** είναι στην πλειονότητά τους Tamil και προέρχονται από τις βόρειες και ανατολικές επαρχίες του νησιού, στις οποίες έχουν αναζωπυρωθεί οι εχθροπραξίες μετά το 2002.

⁴⁴ Έχουν καταγραφεί μαρτυρίες Ασιατών μεταναστών, οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση ούτε σε οίκους ανοχής.

⁴⁵ Την δεκαετία του 1960 το Μίρμυρ επελέγη ως τοποθεσία για την δημιουργία της τεχνητής λίμνης Mangla, η οποία θα κάλυπτε πολλά χωριά. Ως αποζημίωση, η βρετανική εταιρία που ανέλαβε την κατασκευή της λίμνης προσέφερε σε περίπου 50.000 κατοίκους του Μίρμυρ να τους βοηθήσει να αποκτήσουν άδεια μετανάστευσης στην Μεγάλη Βρετανία. Moss, P., 'The limits to integration', BBC, The World Tonight, 29 November 2006, διαθέσιμο στον τόπο <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/south_asia/6178092.stm>.

⁴⁶ Ξεχωριστή θρησκεία που εμφανίστηκε και εδραιώθηκε στην περιοχή Punjab τον 16^ο αιώνα.

⁴⁷ Το 1947 η περιφέρεια Punjab χωρίστηκε ανάμεσα στο Πακιστάν και την Ινδία, με κύριες πόλεις τη Λαχώρα και το Αμριτσαρ, αντίστοιχα.

⁴⁸ Παρόμοια είναι τα ευρήματα αντίστοιχης έρευνας για τους Κινέζους μετανάστες στην Πορτογαλία. Πηγή: Institute of International and Strategic Studies, Λισαβόνα.

4.6. Οργάνωση των ασιατικών κοινοτήτων

4.6.1. Σύλλογοι των Ασιατών μεταναστών

Κάποιες από τις ασιατικές κοινότητες έχουν συγκροτηθεί οργανωτικά εδώ και δύο δεκαετίες, με προεξάρχοντες τους Φιλιπινέζους που διαθέτουν 38 τοπικούς συλλόγους. Σε γενικές γραμμές, πάντως, η οργάνωση των ασιατικών κοινοτήτων στην Ελλάδα βελτιώνεται αισθητά μόνο τα τελευταία χρόνια. Ο κατάλογος των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν οι σύλλογοι Ασιατών μεταναστών περιλαμβάνει:

- Διοργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων, όπως και συμμετοχή σε πολιτιστικά φεστιβάλ μεταναστευτικών κοινοτήτων.
- Διοργάνωση μαθημάτων ελληνικής γλώσσας (συνήθως με διευκολύνσεις που παρέχουν οι οικείοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁴⁹).
- Διοργάνωση μαθημάτων στην μητρική γλώσσα των παιδιών των Ασιατών μεταναστών (λ.χ. στην Tagalo για τους Φιλιπινέζους ή στην Urdu για τους Πακιστανούς) και ενίοτε στην αγγλική γλώσσα.
- Παροχή πληροφόρησης και πρακτικών συμβουλών για διαδικαστικά θέματα (λ.χ. σχετικά με νομιμοποίηση) ή θέματα της καθημερινότητας.⁵⁰
- Εξασφάλιση διερμηνέων και εξεύρεση δικηγόρων για δικαστικές υποθέσεις μελών των συλλόγων.
- Κάλυψη των εξόδων νοσοκομειακής περίθαλψης ανασφάλιστων μεταναστών μετά από κάποιο εργατικό ατύχημα (λ.χ. στις κοινότητες των Φιλιπινέζων ή των Ινδών).
- Έκδοση ενημερωτικών εντύπων και συνεργασία με κρατικά μέσα ενημέρωσης για παροχή πληροφόρησης στα μέλη των κοινοτήτων.
- Συνεργασία με εκπροσώπους των εργατικών συνδικάτων και πολιτικών κομμάτων, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, για την προώθηση προτάσεων σχετικά με εργασιακά και ασφαλιστικά θέματα (λ.χ. οι κοινότητες των Φιλιπινέζων και των Πακιστανών).

Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα οργάνωσης των Ασιατών μεταναστών αποτελεί η κοινότητα των Φιλιπινέζων «Κασάπι» (που στην γλώσσα Tagalo σημαίνει «Μέλη»), η οποία ιδρύθηκε το 1986 και έχει 1.250 εγγεγραμμένα μέλη. Στις δραστηριότητες της «Κασάπι» συγκαταλέγονται: (α') η λειτουργία του παιδικού σταθμού *Munting Nasyon* («Μικρό Χωριό») που φιλοξενεί περί τα 25 παιδιά τον χρόνο,⁵¹ (β') η εκπροσώπηση των μεταναστών κατά την διαδικασία υποβολής δικαιολογητικών για την νομιμοποίηση Φιλιπινέζων μεταναστών, (γ') η παροχή οικονομικής βοήθειας σε ανασφάλιστους που νοσηλεύονται σε κάποιο νοσοκομείο, (δ') η διοργάνωση συζητήσεων σχετικά με τα προβλήματα και το μέλλον των μελών της κοινότητας και (ε') η έκδοση της εφημερίδας της φιλιπινέζικης κοινότητας *Balita*.

4.6.2. Μηχανισμοί πληροφόρησης των Ασιατών μεταναστών

Αξίζει να γίνει ειδική έρευνα για τα μέσα ενημέρωσης των Ασιατών μεταναστών. Η έρευνα τους ΙΔΟΣ έχει καταγράψει ενημερωτικά έντυπα, εφημερίδες, αλλά και ραδιοφωνικές εκπομπές, που παρέχουν πληροφόρηση στις αντίστοιχες κοινότητες. Μέσω αυτών των μηχανισμών οι Ασιάτες μετανάστες ενημερώνονται για πρακτικά ζητήματα της καθημερινότητάς τους, λ.χ. νομικές συμβουλές σε όσους ενδιαφέρονται για την συλλογή δικαιολογητικών για νομιμοποίηση, διαδικασίες

⁴⁹ Ιδιαίτερα αξιόπαινες προσπάθειες καταβάλλει ο Δήμος Ιωάννη Ρέντη, αλλά υπάρχουν και αρκετά άλλα παραδείγματα σε περιοχές υψηλής συγκέντρωσης Ασιατών μεταναστών (λ.χ. στους Δήμους Μεγάρων, Καλλιθέας, κ.ά.).

⁵⁰ Π.χ. ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ελλάδας-Ινδίας έχει αναλάβει την μετάφραση του ελληνικού Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας στην γλώσσα Hindi.

⁵¹ Στον χώρο του παιδικού σταθμού λειτουργούσε και σχολείο για τα παιδιά των μεταναστών, το οποίο έχει αναστείλει την δράση του. Η κοινότητα «Κασάπι» έχει αντιμετωπίσει ποικίλες δυσκολίες τόσο με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του σχολείου, όσο και με το ΙΚΑ για την πρόσληψη εργαζομένων.

οικογενειακής συνένωσης, κ.ά. Ειδικότερα, στο ραδιόφωνο της ΕΡΑ υπάρχουν εβδομαδιαίες εκπομπές στην Ταγαλο για Φιλιππινέζους και στην Urdu για Πακιστανούς ακροατές.⁵² Σε γενικές γραμμές, οι εφημερίδες των ασιατικών κοινοτήτων έχουν περιορισμένη κυκλοφορία και με αυστηρά οικονομικά κριτήρια δεν είναι πάντα βιώσιμες, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις επιχορηγούνται από τις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσης των Ασιατών μεταναστών.⁵³

4.7. Κοινωνική θέση των Ασιατών μεταναστών

4.7.1. Προοπτικές κοινωνικής ένταξης των Ασιατών μεταναστών

Για άλλη μια φορά, το θέμα αυτό δεν αφορά μόνο τους Ασιάτες, αλλά όλους τους μετανάστες που διαμένουν στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα εξόχως πολιτικό ζήτημα, το οποίο απασχολεί το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλες προηγμένες χώρες που αποτελούν προορισμό των μεταναστευτικών ροών σε παγκόσμια κλίμακα. Πολλές κυβερνήσεις αντιτίθενται στην ιδέα της νομιμοποίησης των μεταναστών, με το επιχείρημα πως η νομιμοποίηση λειτουργεί ως «παράγοντας έλξης» για άλλους επίδοξους μετανάστες. Διατυπώνονται δε φόβοι για την εθνική ασφάλεια, δεδομένου ότι πολλοί μετανάστες προέρχονται από χώρες, στις οποίες δρουν ομάδες εξτρεμιστών. Επιπλέον, σε πολλές χώρες υποδοχής υπάρχουν ανησυχίες για αλλοίωση της εθνικής ταυτότητάς τους.⁵⁴ Γι'αυτούς τους λόγους, η νομιμοποίηση μεταναστών πάντα συναντά ενστάσεις και συνδέεται με κάποιο πολιτικό κόστος που καλούνται να επωμιστούν οι κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής.⁵⁵

Η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί έναντι άλλων ευρωπαϊκών χωρών που έχουν πλέον μακροχρόνια εμπειρία στην υποδοχή μεταναστών. Ένα ενδιαφέρον ερώτημα είναι **κατά πόσο μπορούν οι μετανάστες να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία που συχνά επικαλείται τον υψηλό βαθμό εθνικής ομοιογένειάς της ή τον κυρίαρχο ρόλο της Ορθοδοξίας;** Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τους Ασιάτες, αυτοί κατέχουν μία από τις χαμηλότερες θέσεις στην συνολική κλίμακα ενσωμάτωσης των μεταναστών στην Ελλάδα. Δύο πιθανές εξηγήσεις είναι πως:

- α') Οι Ασιάτες (όπως και οι Αφρικανοί) αποτελούν «αναγνωρίσιμες» κοινότητες, καθώς η ίδια η εμφάνισή τους αμέσως προδίδει την ξενική προέλευσή τους.
- β') Πολλοί Ασιάτες είναι Μουσουλμάνοι, γεγονός που δυσχεραίνει την θέση τους στην ελληνική κοινωνία, και, μάλιστα, σε μια εποχή έξαρσης της καχυποψίας έναντι του Ισλάμ.

Ως προς την γενικότερη αποδοχή – ή μη – των Ασιατών από την ελληνική κοινωνία, πρέπει να τονιστεί η **σχεδόν παντελής άγνοια του πολιτιστικού υποβάθρου των Ασιατών από την πλευρά των Ελλήνων πολιτών.** Είναι θλιβερό γεγονός ότι αγνοείται η μακράιωνη πορεία μεγάλων πολιτισμών (π.χ. της Κίνας, της Ινδίας ή της Ιαπωνίας), αλλά ακόμη και η αξιολογή μουσικο-χορευτική παράδοση πολλών ασιατικών εθνών: ένα πρόσφορο παράδειγμα είναι η «μόδα Bollywood» που έχει επικρατήσει παγκοσμίως. Για την άγνοια αυτή ευθύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό η αδιαφορία της ελληνικής πολιτείας τόσες δεκαετίες να δημιουργηθούν πανεπιστημιακές έδρες ασιατικών σπουδών – υπενθυμίζεται ότι στην Ελλάδα μέχρι πρόσφατα η επιστημονική ενασχόληση με «ανατολικές σπουδές» περιοριζόταν κατ'ουσίαν στις «τουρκικές σπουδές».

Σε ό,τι αφορά την καχυποψία έναντι των Μουσουλμάνων Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι **εξακολουθεί να υπάρχει μια σοβαρή εκκρεμότητα με την κατασκευή τζαμιού στην Αθήνα για τους Μουσουλμάνους κατοίκους, μετανάστες και μη.** Αλλά ακόμη και αν έχει δρομολογηθεί η κατασκευή του τζαμιού, δεν φαίνεται να έχει ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι

⁵² Υποτίθεται ότι η εν λόγω εκπομπή απευθύνεται στις κοινότητες των Πακιστανών, Ινδών και Μπανγκλαντέςιων, αλλά στην ουσία η γλώσσα Urdu είναι απόλυτα κατανοητή μόνο για τους Πακιστανούς ακροατές.

⁵³ Π.χ. η εβδομαδιαία πακιστανική εφημερίδα Nawai Wattan («*Τα Νέα της Πατρίδας*») εκδίδεται εδώ και μια δεκαετία περίπου στην γλώσσα Urdu και διανέμεται δωρεάν.

⁵⁴ Βλ. Τσαρδανίδης, Χ., «Μετανάστευση και η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας», *Αγορά χωρίς Σύνορα*, Τόμος 6, Τεύχος 4, 2001, σελ.361-363.

⁵⁵ Papadopoulou, A., 'Regularisation programmes: an effective instrument of migration policy?', *op.cit.*, p.15.

ίδιοι οι Μουσουλμάνοι έχουν θρησκευτικές διαφορές μεταξύ τους, π.χ. Σουνίτες και Σίιτες⁵⁶ και, συνεπώς, ο ίδιος χώρος δεν θα καλύπτει πλήρως τις πνευματικές ανάγκες τους.

Αξίζει να θυμηθεί κανείς την άνευ προηγουμένου ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας μετά τον σεισμό και τα τσουνάμι στον Ινδικό Ωκεανό το Δεκέμβριο του 2004, με το ποσό των 20 εκατ. ευρώ που προσέφεραν φορείς και πολίτες μέσω του ειδικού τηλεοπτικού μαραθωνίου. Σημαντικό κύμα συμπάθειας εκδηλώθηκε επίσης μετά τον σεισμό στο Πακιστάν τον Οκτώβριο του 2005. Ωστόσο, αυτές οι κινητοποιήσεις δεν οδήγησαν σε ποιοτική μεταβολή της στάσης της ελληνικής κοινωνίας έναντι των Ασιατών μεταναστών.

Στην Αθήνα, η συμπεριφορά των Ελλήνων ως γειτόνων και εργοδοτών χαρακτηρίζεται «καλή» από το 53% και 56% των ερωτηθέντων Ασιατών μεταναστών, αντίστοιχα. Διευκρινίζεται, πάντως, ότι πρόκειται για τυπικές ή αυστηρά επαγγελματικές σχέσεις, ενώ κατ'ουσίαν οι Ασιάτες παραμένουν αποκλεισμένοι από την ελληνική κοινωνία – π.χ. δεν αναφέρονται φιλικές σχέσεις με ελληνικές οικογένειες. Σε ό,τι αφορά τα γνωστά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες μετανάστες στις δημόσιες υπηρεσίες (λ.χ. στους Δήμους και τις Νομαρχίες), είναι πιθανό να μην οφείλονται αποκλειστικά σε κάποια ρατσιστική στάση των υπαλλήλων, αλλά περισσότερο στην κακοδαιμονία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στο σύνολό της. Ωστόσο, **το 56% των ερωτηθέντων Ασιατών στην Αθήνα θεωρεί την αντιμετώπιση που τους επιφυλάσσουν οι αστυνομικές αρχές «άσχημη».**

4.7.2. Σχέσεις των Ασιατών με άλλες κοινότητες μεταναστών

Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι κοινότητες από γειτονικές χώρες ή μετανάστες που έχουν κοινή γλώσσα και κοινά έθιμα διατηρούν στενές σχέσεις, ακόμη και όταν έχουν διαφορετικές θρησκείες.⁵⁷ Αυτή είναι η περίπτωση των ομόγλωσσων Πακιστανών και των μεταναστών από την βόρεια Ινδία, καθώς αμφοτέρες κοινότητες ομιλούν την Punjabi. Όσοι δε Ινδοί είναι από την δυτική Βεγγάλη συναναστρέφονται πιο συχνά τους ομόγλωσσους Μπανγκλαντέςιους παρά τους βόρειους Ινδούς. Οι Ιρανοί και Αφγανοί επίσης επωφελούνται της κοινής γλώσσας Dari στην επικοινωνία τους. Οι κοινότητες από την νοτιοανατολική Ασία (Ταϊλανδοί, Φιλιππινέζοι και Ινδονήσιοι), αν και ομιλούν διαφορετικές γλώσσες και αντιπροσωπεύουν τρεις διαφορετικές θρησκείες (Βουδισμό, Χριστιανισμό και Ισλάμ, αντίστοιχα) θεωρούν ότι έχουν «κοινή κουλτούρα», κατά δήλωσή τους. Για τους Κινέζους μετανάστες υπάρχει η γενική εντύπωση πως αποτελούν ιδιαίτερα κλειστή κοινότητα.

4.7.3. Κυριότερα ζητήματα για τους Ασιάτες μετανάστες

Μια άλλη πτυχή της έρευνας ήταν η κωδικοποίηση των βασικών ζητημάτων που απασχολούν τους Ασιάτες μετανάστες κατά την διαμονή και εργασία τους στην Ελλάδα. Τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες είναι τα ακόλουθα:

- **Το νομικό πλαίσιο και η εφαρμογή του.** Τονίζεται η καθυστέρηση της έκδοσης ή ανανέωσης αδειών διαμονής, καθώς και οι προϋποθέσεις για την έκδοσή τους (π.χ. ένσημα), ενώ καταγράφονται αρκετές καταγγελίες για χρηματισμό δημοσίων υπαλλήλων (π.χ. στους Δήμους). Αναφέρονται μετ'επιτάσεως τα εμπόδια για την έγκριση της οικογενειακής συνένωσης. Επίσης, αναδεικνύεται η απόκτηση άδειας οδήγησης ως σημαντικό ζήτημα (π.χ. από Πακιστανούς).
- Σοβαρό θέμα αποτελεί η **ρύθμιση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των Ασιατών εργαζομένων**, προκειμένου να έχουν ένα πρόσθετο κίνητρο να ασφαρίζονται. Μια από τις λύσεις που προτείνονται από ασιατικές πρεσβείες στην Αθήνα είναι η υπογραφή διακρατικών συμφωνιών μεταξύ της Ελλάδας και των αντίστοιχων κρατών για την μεταφορά ασφαλιστικών δικαιωμάτων των Ασιατών εργαζομένων στις πατρίδες τους, όταν φύγουν από την χώρα μας.

⁵⁶ Υπενθυμίζεται, λ.χ., ότι η κυριότερη αντιπαράθεση στο Ιράκ μετά το 2003 είναι μεταξύ Σουνιτών και Σιιτών.

⁵⁷ Παρόμοια οικειότητα παρατηρείται μεταξύ των ρωσόφωνων μεταναστών από διάφορες δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, όπως και μεταξύ Πολωνών και Ουκρανών που εύκολα επικοινωνούν μεταξύ τους. Βλ. Α. Rovolis - Α. Tragaki, 'Ethnic Characteristics and Geographical Distribution of Immigrants in Greece', *op.cit.*, p. 108.

- **Σχέσεις με εργοδότες.** Ορισμένοι Ασιάτες μετανάστες διατυπώνουν παράπονα πως συχνά αντιμετωπίζουν Έλληνες εργοδότες, οι οποίοι ασκούν πιέσεις στους εργαζομένους (λ.χ. κατακρατώντας τα διαβατήριά τους), ενώ για να μην τους αποζημιώσουν κατά την απόλυσή τους καταγγέλλουν κλοπή στην αστυνομία.
- **Δυσκολίες στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας** και τα συνεπακόλουθα μειονεκτήματα που απορρέουν από αυτό το γεγονός.
- **Στάση των αστυνομικών αρχών.** Κατατίθενται πολύ λίγες επίσημες καταγγελίες για κακοποίηση από την Ελληνική Αστυνομία, αλλά είναι αρκετές οι ενδείξεις ότι η μεταχείριση των Ασιατών μεταναστών από τις αστυνομικές αρχές εγείρει σοβαρά ερωτήματα.⁵⁸

4.7.4. Σχέδια παραμονής, επιστροφής ή περαιτέρω μετανάστευσης

Όσον αφορά τα σχέδια των Ασιατών μεταναστών για το μέλλον, η έρευνα του ΙΔΟΣ επιτρέπει να συναχθούν κάποια συμπεράσματα, τα οποία όμως πρέπει να επιβεβαιωθούν βάσει περαιτέρω ερευνών. Το 59% των ερωτηθέντων Ασιατών στην Αθήνα δηλώνουν πως επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα προς το παρόν, ενώ σε περίπτωση που αναγκάζονταν να φύγουν το 45% θα επέστρεφαν στις πατρίδες τους και άλλο ένα 23% θα επιδίωκαν να μετεγκατασταθούν σε άλλη χώρα υποδοχής. Στην εθνική κλίμακα της Ελλάδας φαίνεται να ισχύουν τα ακόλουθα:

- Περίπου οι μισοί Πακιστανοί φέρονται διατεθειμένοι να παραμείνουν στην Ελλάδα, ενώ οι άλλοι μισοί θα ήθελαν να μετεγκατασταθούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Οι Ινδοί που βρίσκονται στην Ελλάδα θα ήθελαν να μείνουν για ένα χρονικό διάστημα, μέχρι να επιτύχουν τους οικονομικούς στόχους τους και στην συνέχεια να επιστρέψουν στην Ινδία.
- Στα σχέδια των Φιλιππινέζων μεταναστών είναι η επιστροφή στην πατρίδα τους ή η μετεγκατάστασή τους σε άλλη χώρα της ΕΕ (λ.χ. Ιταλία, Γερμανία, Βέλγιο, Μεγάλη Βρετανία) ή της βόρειας Αμερικής.
- Οι Κινέζοι δηλώνουν πως, προκειμένου να νομιμοποιηθούν, είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν μέρος της (αυτ)ασφάλισής τους. Εάν, ωστόσο, δεν έχουν σαφή προοπτική ότι θα το κατορθώσουν, εξετάζουν το ενδεχόμενο να φύγουν από την Ελλάδα.
- Πολλοί Αφγανοί επιθυμούν να μετεγκατασταθούν στην Ιταλία ή άλλες χώρες μέλη της ΕΕ.
- Οι Ιρανοί φαίνεται πως χρησιμοποιούν την Ελλάδα κυρίως ως ενδιάμεσο σταθμό, προκειμένου να μεταναστεύσουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες ή ηπείρους, όπως η Βόρεια Αμερική και η Αυστραλία.
- Οι περισσότεροι Ινδονήσιοι στην Ελλάδα δηλώνουν πως επιθυμούν μετά από ένα χρονικό διάστημα να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Είναι φανερό ότι δύο από τις βασικές παραμέτρους, με τις οποίες συναρτώνται οι παραπάνω επιλογές, είναι οι ακόλουθες:

- α') Όσοι επιθυμούν να μείνουν στην Ελλάδα είναι λογικό να επιθυμούν και την οικογενειακή συνένωση, ωστόσο η ελληνική νομοθεσία (και η εφαρμογή της) αποδεικνύεται μείζον εμπόδιο.
- β') Όσοι θέλουν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους δεν μπορούν να κατοχυρώσουν τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα. Ως αποτέλεσμα, πολλοί από αυτούς εργάζονται νόμιμα για αρκετά χρόνια στην Ελλάδα και καταβάλλουν τις εισφορές τους στα ασφαλιστικά ταμεία, χωρίς ωστόσο να στοιχειοθετούν συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

⁵⁸ Η πακιστανική κοινότητα εκφράζει ιδιαίτερα παράπονα για την γνωστή «υπόθεση των απαγωγών», όπως και για την πρόσφατη σύλληψη του Jawed Aslam, προέδρου της κοινότητας. Σημειώνεται ότι εναντίον του έχουν διατυπωθεί κατηγορίες από την κυβέρνηση του Πακιστάν για δουλεμπόριο. Το περιστατικό αυτό καλύφθηκε εκτενώς τόσο από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, όσο και στην Μεγάλη Βρετανία και το Πακιστάν. Π.χ. <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4763777.stm>>, όπως και <<http://www.dawn.com/2005/12/14/top11.htm>>.

4.7.5. Σύγκριση με τις ασιατικές κοινότητες σε άλλες νοτιοευρωπαϊκές χώρες

Οι Ασιάτες – αλλά και άλλοι – μετανάστες στην Ελλάδα δείχνουν να εγγράφονται σε αυτό που την δεκαετία του 1990 είχε διαμορφωθεί ως «νοτιοευρωπαϊκό μοντέλο μετανάστευσης». Βασικά γνωρίσματα του εν λόγω μοντέλου είναι:

- Το έντονο στοιχείο της παρανομίας ως απόρροια της περιοριστικής πολιτικής εισόδου και διαμονής των μεταναστών στις χώρες της νότιας Ευρώπης.
- Το ευρύ φάσμα εθνικοτήτων των μεταναστών που κατευθύνονται προς την νότια Ευρώπη.
- Η δυσαναλογία ανδρών-γυναικών, με μεγάλη πλειοψηφία των ανδρών.
- Η συνύπαρξη της μετανάστευσης με υψηλά ποσοστά ανεργίας και υπο-απασχόλησης στις χώρες υποδοχής. Υπογραμμίζεται η αντίφαση ότι, ενώ η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας του εγχώριου εργατικού δυναμικού, ταυτόχρονα προσελκύουν μεγάλους αριθμούς μεταναστών.⁵⁹

5. Συμπεράσματα

5.1. Καθ'οδόν προς την Ελλάδα

5.1.1. Θέση της Ελλάδας στην μετανάστευση Ασιατών προς την Ευρώπη

Η μετανάστευση αποτελεί ένα από τα βασικά γνωρίσματα της νέας εποχής, αν θεωρήσουμε τον 21^ο αιώνα νέα εποχή. Θεωρείται δεδομένο ότι **οι ροές μετανάστευσης σε παγκόσμια κλίμακα θα αυξηθούν – παρά θα μειωθούν – στο ορατό μέλλον**. Η Ευρώπη είναι ένας από τους κυριότερους προορισμούς για τους μετανάστες από ολόκληρο τον κόσμο και είναι σαφές ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να αποφύγει αυτή την εξέλιξη. Η Ελλάδα δέχεται μετανάστες από τέσσερις ευρύτερες περιοχές, οι οποίες στην έκθεση αυτή προσδιορίζονται ως Ευρώπη, Μέση Ανατολή-Μεσόγειος, Ασία και Υποσαχάρια Αφρική. Ενώ η Ευρώπη (κοινοτική και μη) είναι αναμφισβήτητα η κύρια περιοχή προέλευσης μεταναστών προς την Ελλάδα, δεύτερη κατατάσσεται η Μέση Ανατολή-Μεσόγειος και ακολουθεί με πολύ μικρή διαφορά και ιδιαίτερο δυναμισμό η τρίτη «πηγή» μετανάστευσης, η Ασία (βλ. Πίν. 8.4.3.). Πρόκειται για μια τεράστια δυνητική δεξαμενή μεταναστών, πρωτίστως λόγω των πληθυσμιακών μεγεθών της. Στους κυριότερους παράγοντες εξώθησης συγκαταλέγονται επίσης το χαμηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης των Ασιατών μεταναστών, πολεμικές συγκρούσεις και θεομηνίες που δημιουργούν ανθρωπιστικές κρίσεις, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, πολιτικοί διωγμοί, κ.ά. Όσον αφορά τους παράγοντες έλξης προς την Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα, είναι φανερό ότι η συγκριτική ευμάρεια και σταθερότητα της Γηραιάς Ηπείρου διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα μακροοικονομικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας και άλλων νοτιοευρωπαϊκών χωρών (π.χ. υψηλό μερίδιο της αγροτικής οικονομίας, προϊόντα εντάσεως εργασίας, κ.ά). Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η τάση οι ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα να λειτουργούν ως αγωγοί για την άφιξη περισσότερων μεταναστών, ένα φαινόμενο που έχει ήδη παρατηρηθεί σε αρκετές άλλες χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, **ο πιο σημαντικός παράγοντας έλξης προς την Ελλάδα αποδεικνύεται η ίδια η γεωγραφική της θέση**, ως σημείο διέλευσης των μεταναστευτικών ροών από την Ασία προς την Ευρώπη.

⁵⁹ King, R., 'Southern Europe' in the Changing Global Map of Migration' in R King - G. Lazaridis – C. Tsardanidis (eds.), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, Basingstoke: Macmillan, 2000, pp. 1-26.

5.1.2. Διαδρομές των μεταναστών και είσοδος στην Ελλάδα

Είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με βεβαιότητα κάποιες συγκεκριμένες διαδρομές που ακολουθούν οι Ασιάτες μετανάστες καθ' οδόν προς την Ελλάδα και την ΕΕ γενικότερα. Ωστόσο, πρόκειται ως επί το πλείστον για χερσαίες διαδρομές ή συνδυασμό χερσαίων και θαλάσσιων διαδρομών (κυρίως για όσους προέρχονται από την περιοχή μεταξύ του Ιράν και του Μπανγκλαντές), ενώ οι μετανάστες από την Ανατολική Ασία καταφθάνουν στην Ευρώπη αεροπορικά και σε πολλές περιπτώσεις μέσω άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Επίσης, **πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ «ατομικών» και «οργανωμένων» μετακινήσεων των μεταναστών**, γεγονός που εξηγεί ενδεχομένως και τις ποικίλες πληροφορίες για το κόστος αυτών των μετακινήσεων. Φαίνεται πως τα ποσά που καλούνται να καταβάλουν οι μετανάστες είναι συνάρτηση πολλών παραμέτρων, μεταξύ των οποίων είναι η απόσταση, η διάρκεια του ταξιδιού, η εξασφάλιση εργασίας, οι όροι χρέωσης των μεταναστών, κ.λπ. Σε ό,τι αφορά την είσοδο στην Ελλάδα, η πλειοψηφία των Ασιατών μεταναστών διασχίζουν τα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της χώρας, όπου και συλλαμβάνεται ένα μέρος, ενώ παραμένει αδιευκρίνιστος ο αριθμός των μη συλληφθέντων. Η αντιμετώπιση των λαθρομεταναστών από τις αρμόδιες υπηρεσίες στην Ελλάδα εγείρει **σοβαρά ερωτήματα για την ικανότητα και την πολιτική βούληση του κράτους να χειριστεί τις αυξανόμενες μετακινήσεις Ασιατών βάσει μιας συγκροτημένης στρατηγικής**.

5.2. Διαμόρφωση και προφίλ των ασιατικών κοινοτήτων στην Ελλάδα

5.2.1. Διαμόρφωση και μέγεθος των ασιατικών κοινοτήτων

Οι πρώτες ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα, των Πακιστανών και των Φιλιπινέζων, εμφανίστηκαν την δεκαετία του 1970, για να τους ακολουθήσουν οι Ινδοί. Μετά το 1991, όταν σημειώθηκε μια πραγματική έκρηξη στην μετανάστευση σε παγκόσμια κλίμακα, άρχισαν να σχηματίζονται οι κοινότητες μεταναστών από την Κίνα, την Σρι Λάνκα, το Μπανγκλαντές και το Ιράν. Το 1997 στην Ελλάδα επιχειρήθηκε για πρώτη φορά η νομιμοποίηση μεταναστών, αλλά με τρόπο ελλιπή, κάτι που οδήγησε σε νέο – και εξίσου αναποτελεσματικό – κύμα νομιμοποίησης το 2001. Περί το 2003 εμφανίστηκαν στην Ελλάδα Αφγανοί πρόσφυγες και, ταυτόχρονα, φάνηκε πως **οι ήδη εγκατεστημένες ασιατικές κοινότητες έχουν προβεί στο στάδιο της «αυτοτροφοδοτούμενης μετανάστευσης»**, διευκολύνοντας την έλευση άλλων ομογενών τους από την Ασία. Πολλοί Ασιάτες μετανάστες παραμένουν σε αβέβαιο νομικό καθεστώς που σε μεγάλο βαθμό εξηγεί το φαινόμενο της ελλιπούς καταγραφής τους και την αναξιοπιστία επίσημων στατιστικών στοιχείων. **Εκτιμάται πως στην παρούσα φάση οι Ασιάτες στην Ελλάδα είναι τουλάχιστον 130.000**. Η μεγαλύτερη κοινότητα είναι αυτή των Πακιστανών και ακολουθούν οι Φιλιπινέζοι, Κινέζοι, Ινδοί, Μπανγκλαντέςιοι, Ιρανοί, μετανάστες από την Σρι Λάνκα, κ.ά. Είναι δύσκολο να υπολογιστεί ο αριθμός των μεταναστών από το Αφγανιστάν, οι οποίοι είναι ως επί το πλείστον πρόσφυγες που έχουν ζητήσει άσυλο.

5.2.2. Οικονομικό και κοινωνικό προφίλ των ασιατικών κοινοτήτων

Ως προς το οικονομικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών, **στην μεγάλη τους πλειοψηφία εκτελούν εργασίες χαμηλής επαγγελματικής εξειδίκευσης και χαμηλού εργατικού κόστους**. Οι Πακιστανοί εργάζονται κυρίως στην μεταποίηση και, δευτερευόντως, στις κατασκευές και την αγροτική οικονομία. Τα μέλη της φιλιπινέζικης κοινότητας είναι στην μεγάλη τους πλειοψηφία γυναίκες εργαζόμενες ως οικιακές βοηθοί. Οι Κινέζοι απασχολούνται κατ'εξοχήν στο εμπόριο, ενώ σχεδόν όλοι οι Ινδοί είναι αγροτικοί εργάτες. Οι Μπανγκλαντέςιοι εργάζονται κατά κύριο λόγο σε εμπορικά μικροκαταστήματα και εστιατόρια, ενώ η πλειοψηφία των Ιρανών απασχολούνται σε υπηρεσίες. **Μεγάλο μέρος των Ασιατών εργάζονται ανασφάλιστοι ή ως μερικώς ασφαλισμένοι**. Σε ό,τι αφορά τα εμβάσματα που στέλνουν στις πατρίδες τους, ιδιαίτερα δραστήριες εμφανίζονται οι κοινότητες των Πακιστανών και των Ινδών. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί η ύπαρξη πολλών άτυπων διαύλων μεταφοράς χρημάτων – σε όλες τις κοινότητες – που είναι αδύνατον να καταγραφούν επισήμως.

Η οικογενειακή κατάσταση των Ασιατών μεταναστών αποτελεί ένα πολύ σοβαρό ζήτημα. **Η πλειοψηφία των Ασιατών στην Ελλάδα είναι άνδρες και είναι πολύ μικρό το ποσοστό εκείνων που απολαμβάνουν οικογενειακή ζωή στην χώρα μας.** Τα υψηλότερα ποσοστά άγαμων ανδρών εντοπίζονται στις κοινότητες των Πακιστανών και των Ινδών, ενώ αρκετοί έγγαμοι συναντούν εμπόδια – γραφειοκρατικής, ενδεχομένως και πολιτικής, φύσεως – για την οικογενειακή τους συνένωση. Αυτά τα προβλήματα ισχύουν σε πολύ μικρότερο βαθμό για τους Φιλιπινέζους και τους Κινέζους. **Το μορφωτικό επίπεδο των Ασιατών είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερο του μέσου όρου για το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα,** ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τους Πακιστανούς και τους Ινδούς, ενώ αισθητά καλύτερα είναι τα πράγματα στις κοινότητες των Ιρανών, Κινέζων και Φιλιπινέζων. Πολλοί Ασιάτες μετανάστες μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα προφορικά ως έναν βαθμό, αλλά είναι πολύ λίγοι όσοι μπορούν να την χειριστούν και γραπτά. **Σοβαρό θέμα φαίνεται να υπάρχει με την προβληματική υγεία ορισμένων ασιατικών κοινοτήτων,** με την φυματίωση και σεξουαλικές παθήσεις να αναφέρονται συχνά από εξειδικευμένους φορείς.

5.2.3. Περιοχές προέλευσης των Ασιατών μεταναστών

Έχει ξεχωριστή σημασία το ερώτημα ποιές ακριβώς είναι οι περιοχές προέλευσης των Ασιατών μεταναστών που βρίσκονται στην χώρα μας, προκειμένου να γνωρίσει κανείς καλύτερα **το πολιτιστικό υπόβαθρο που μεταφέρουν ως «μικρογραφία» των τοπικών τους κοινωνιών.** Οι περισσότεροι Πακιστανοί είναι Μουσουλμάνοι από το βόρειο Punjab και ομιλούν την Punjabi ως μητρική τους γλώσσα, ενώ είναι εξοικειωμένοι και με την Urdu, την επίσημη γλώσσα της χώρας τους. Η πλειοψηφία των Ινδών είναι Sikh από το ινδικό Punjab (στην βορειοδυτική Ινδία) και ομιλούν τις γλώσσες Hindi και Punjabi, ενώ οι λίγοι Ινδοί που προέρχονται από την δυτική Βεγγάλη (με πρωτεύουσα την Καλκούτα) έχουν ως μητρική τους γλώσσα την βεγγαλική. Την ίδια γλώσσα ομιλούν και οι Μουσουλμάνοι μετανάστες από το Μπανγκλαντές (ανατολική Βεγγάλη). Οι περισσότεροι Κινέζοι στην Ελλάδα προέρχονται από τις παράκτιες επαρχίες Fujian, Zhejiang και Shanghai της ανατολικής Κίνας και ομιλούν την μανδαρίνικη εκδοχή της κινεζικής γλώσσας. Η πλειοψηφία των Φιλιπινέζων προέρχονται από το Luzon και, κατά δεύτερο λόγο, από τα νησιά Visayas και Mindanao. Οι Φιλιπινέζοι ομιλούν την εθνική γλώσσα Tagalo (ή Tagalog), αλλά σε μεγάλο βαθμό μπορούν να επικοινωνήσουν και στην αγγλική. Ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των Φιλιπινέζων στην Ελλάδα είναι Καθολικοί Χριστιανοί, περίπου 10% (όσοι προέρχονται από το νησί Mindanao) είναι Μουσουλμάνοι. Οι Αφγανοί εκπροσωπούν όλες τις εθνοτικές ομάδες στην χώρα τους, αλλά φαίνεται πως η πλειοψηφία τους προέρχονται από τα κεντρικά, βόρεια και δυτικά τμήματα του Αφγανιστάν και ομιλούν την γλώσσα Dari. Να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι Αφγανοί είναι Σουνίτες, ενώ υπάρχει και αξιόλογος αριθμός Σιτών ανάμεσά τους. Οι μετανάστες από την Σρι Λάνκα είναι στην πλειονότητά τους Tamil και προέρχονται από τις βόρειες επαρχίες του νησιού, στις οποίες έχουν αναζωπυρωθεί οι εχθροπραξίες μετά το 2002.

5.3. Προοπτικές κοινωνικής ένταξης των Ασιατών μεταναστών.

5.3.1. Στάση της ελληνικής κοινωνίας έναντι των Ασιατών μεταναστών

Όντας «αναγνωρίσιμες» κοινότητες, εμφανισιακά και πολιτισμικά, οι Ασιάτες μετανάστες είναι σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση και αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην κοινωνική τους ένταξη. Ενώ οι Έλληνες πολίτες έχουν κατά καιρούς επιδείξει συμπάθεια προς αναξιοπαθόντες πληθυσμούς στην Ασία (λ.χ. μετά τα τσουνάμι στον Ινδικό Ωκεανό το 2004 ή μετά τον σεισμό στο Πακιστάν το 2005), τέτοιου είδους εκδηλώσεις δεν έχουν μεταβάλει την στάση της κοινωνίας έναντι των Ασιατών μεταναστών. Υπογραμμίζεται ότι **το πολιτιστικό υπόβαθρο των Ασιατών παραμένει άγνωστο για την συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων,** εν μέρει ως απόρροια του γεγονότος ότι μέχρι πρόσφατα οι ασιατικές σπουδές απουσίαζαν παντελώς από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Σε ό,τι αφορά την αυξανόμενη καχυποψία έναντι των Μουσουλμάνων Ασιατών (και όχι μόνο) μεταναστών, πρέπει να τονιστεί ότι εξακολουθεί να υπάρχει μια σοβαρή εκκρεμότητα με την κατασκευή τζαμιού στην Αθήνα. Επιπροσθέτως, δεν έχει ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι ίδιοι οι

Μουσουλμάνοι έχουν θρησκευτικές διαφορές μεταξύ τους (π.χ. Σουνίτες και Σίιτες) και, συνεπώς, η δημιουργία ενός λατρευτικού χώρου για όλους τους Μουσουλμάνους δεν επιλύει το πρόβλημα αυτομάτως. Οι ίδιοι οι Ασιάτες μετανάστες χαρακτηρίζουν τις σχέσεις τους με τους Έλληνες πολίτες ως καλές, αλλά μόνο σε επαγγελματικό επίπεδο – **κατ’ουσίαν, παραμένουν «ξένο σώμα» στην ελληνική κοινωνία.** Τα πολλαπλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες στις δημόσιες υπηρεσίες (λ.χ. σε Δήμους και Νομαρχίες) φαίνεται σε γενικές γραμμές να οφείλονται στην κακοδαιμονία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στο σύνολό της. Ωστόσο, καταγράφονται σοβαρά παράπονα των Ασιατών μεταναστών για την ρατσιστική στάση που δείχνουν απέναντί τους συγκεκριμένα οι αστυνομικές αρχές. **Το γενικό συμπέρασμα είναι πως υπάρχουν πολλοί σκόπελοι για την κοινωνική ένταξη των Ασιατών μεταναστών.**

5.3.2. Οργάνωση των ασιατικών κοινοτήτων

Η καλύτερη μορφή προστασίας των Ασιατών μεταναστών εξασφαλίζεται από τις ίδιες τις κοινότητές τους. Στις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι αντίστοιχοι σύλλογοι συγκαταλέγονται η λειτουργία παιδικών σταθμών και σχολείων, η διοργάνωση εκδηλώσεων, η παροχή πληροφόρησης για πρακτικά ζητήματα, κ.ά. Ενώ η ενημέρωση των Ασιατών μεταναστών για τα τεκταινόμενα στην ελληνική κοινωνία ή για θέματα άμεσου ενδιαφέροντός τους παραμένει ελλιπής, σημειώνεται ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εφημερίδες των διαφόρων κοινοτήτων ή ορισμένες ραδιοφωνικές εκπομπές στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

5.3.3. Σχέδια των Ασιατών μεταναστών για το μέλλον

Τα κυριότερα ζητήματα που απασχολούν τους Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα σχετίζονται με το νομικό πλαίσιο και την εφαρμογή του (λ.χ. νομιμοποίηση και οικογενειακή συνένωση), το αίσθημα οικονομικής εκμετάλλευσής τους από τους εργοδότες (λ.χ. κοινωνική ασφάλιση), τις δυσκολίες κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, την στάση των αστυνομικών αρχών, κ.ά. Αυτές είναι και οι βασικές παράμετροι, με τις οποίες συναρτώνται τα σχέδια των Ασιατών μεταναστών για το μέλλον. Εάν δεν υπάρξει αισθητή βελτίωση στους τομείς αυτούς, φαίνεται πως στην μεγάλη τους πλειοψηφία επιθυμούν εν ευθέτω χρόνω είτε να επιστρέψουν στις πατρίδες τους είτε να μετεγκατασταθούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες ή σε άλλες ηπείρους. **Με τους σημερινούς όρους «γκετοποίησης», λίγοι Ασιάτες έχουν μακροπρόθεσμα επαγγελματικά ή οικογενειακά κίνητρα να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία.** Ξεχωρίζουν ορισμένες κοινότητες, χάρη στην καλύτερη οργάνωσή τους (λ.χ. των Φιλιππινέζων) ή τις επιχειρηματικές προοπτικές τους (λ.χ. των Κινέζων), ενώ άλλες (λ.χ. των Πακιστανών και των Ινδών) πιθανώς θα κληθούν να αντιμετωπίσουν σημαντικές μεταβολές σε συρρικνούμενους τομείς απασχόλησής τους, όπως μεταποίηση και αγροτική οικονομία. **Βέβαια, δεν πρέπει να περιμένει κανείς ότι ο αριθμός των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα θα μειωθεί.** Το πιθανότερο είναι ότι ο αριθμός τους θα εξακολουθήσει να αυξάνεται, αλλά πάντα υπό την δαμόκλειο σπάθη της αβεβαιότητας και με δυσεπίλυτα προβλήματα στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν στην οικονομικές και κοινωνικές δομές της Ελλάδας.

6. Προτάσεις

Πολλές από τις προτάσεις που διατυπώνονται εδώ δεν αφορούν αποκλειστικά όσους προέρχονται από ασιατικές χώρες, αλλά το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, οι συντάκτες της έκθεσης ελπίζουν πως συνεισφέρουν σε μια γενικότερη – και άκρως απαραίτητη – δημόσια συζήτηση για την αντιμετώπιση της συνεχώς αυξανόμενης μετανάστευσης προς την χώρα μας.

6.1. Προς ελληνικές αρχές

6.1.1. Γενικότερα ζητήματα σχετικά με την μετανάστευση

- Να βελτιωθούν ουσιαστικά οι διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών, με μείωση της γραφειοκρατίας, αλλά και με καλύτερη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών (λ.χ. βάσει της ανταποδοτικότητας των παραβόλων που πληρώνουν οι μετανάστες για την νομιμοποίησή τους). Το νέο νομοσχέδιο που ήδη έχει διαμορφώσει το Υπουργείο Εσωτερικών βελτιώνει αρκετές διατάξεις του Ν. 3386/2005 σχετικά με την νομιμοποίηση μεταναστών, αλλά το κυριότερο ζήτημα παραμένει οι βελτιώσεις αυτές να εφαρμοστούν από τις διοικητικές υπηρεσίες στην πράξη.
- Να εξεταστεί η δυνατότητα μεγαλύτερης διάρκειας της άδειας διαμονής, προκειμένου οι μετανάστες να έχουν περισσότερα κίνητρα για «επένδυση» σε εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων, φορολόγηση, κ.ά.
- Να εξεταστεί η σκοπιμότητα ένας από τους Υφυπουργούς Εσωτερικών να επιφορτιστεί αποκλειστικά με αρμοδιότητες σχετικές με τους μετανάστες στην Ελλάδα. Επιπλέον, αντί της δημιουργίας μιας πολυπληθούς Εθνικής Επιτροπής που προβλέπεται στο νέο νομοσχέδιο (συμπεριλαμβανομένου μέλους ακόμη και της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, αλλά χωρίς εκπρόσωπο των μεταναστών), να δημιουργηθεί μια ολιγομελής Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελούμενη από προσωπικότητες κύρους που να προέρχονται από τους κοινωνικούς εταίρους, καθηγητές με αναγνωρισμένο κύρος στα θέματα της μετανάστευσης και προσωπικότητες από τον ίδιο τον χώρο των μεταναστών. Τα πρόσωπα αυτά δεν θα πρέπει να συμμετέχουν ως εκπρόσωποι φορέων, αλλά ως ανεξάρτητες προσωπικότητες ευρύτερα αποδεκτές από την ελληνική κοινωνία και τις μεταναστευτικές κοινότητες. Με αυτόν τον τρόπο, δεν θα εκπροσωπούν συμφέροντα ομάδων πίεσης, αλλά την κοινωνία στο σύνολό της και οι εισηγήσεις τους θα είναι περισσότερο πειστικές και αποδεκτές. Αποστολή της Επιτροπής θα είναι η σύνταξη έκθεσης με λεπτομερείς προτάσεις για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.
- Να ληφθούν μέτρα για την πλήρη αξιοποίηση του νέου κοινοτικού προγράμματος «Καλύτερη Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών» (2007-2013), με χρηματοδότηση από τέσσερα ειδικά ταμεία: το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, το Ταμείο Επιστροφής και το Ταμείο Ένταξης. Ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να είναι η σύσταση ειδικής υπηρεσίας (Task Force) για την παροχή τεχνικής βοήθειας στους φορείς που ασχολούνται με την μετανάστευση στην Ελλάδα.
- Να βελτιωθούν αισθητά οι επιδόσεις της Ελλάδας σε ό,τι αφορά την αναγνώριση και την επεξεργασία των αιτήσεων για άσυλο που υποβάλλονται από μετανάστες.

6.1.2. Ειδικότερα ζητήματα σχετικά με Ασιάτες μετανάστες

- Να υπογραφούν διμερείς συμφωνίες με ασιατικές χώρες, που να προβλέπουν την νόμιμη είσοδο Ασιατών μεταναστών, οι οποίοι θα εργάζονται στην Ελλάδα για ορισμένο χρονικό διάστημα σε συγκεκριμένες θέσεις που δεν καλύπτονται από το ελληνικό εργατικό δυναμικό. Τα σχετικά πιλοτικά προγράμματα, όπως αυτό που εκπονεί το ΙΜΕΠΟ σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα και τον Διεθνή Οργανισμό Μεταναστών, θα πρέπει να ενισχυθούν και κυρίως να εφαρμοστούν, ώστε να διερευνηθούν στην πράξη οι ανάγκες της ελληνικής αγοράς και να διαμορφωθεί μια συγκροτημένη μεταναστευτική πολιτική στο ζήτημα αυτό.
- Να εξεταστεί η δυνατότητα για την σύναψη διμερών συμφωνιών με τις χώρες προέλευσης των Ασιατών μεταναστών για την μεταφορά ασφαλιστικών δικαιωμάτων, προκειμένου να αποκτήσουν κίνητρο για την ένταξή τους στο ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας.⁶⁰
- Να ληφθούν πρόσθετα μέτρα, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, για την υποβοήθηση των Ασιατών μεταναστών στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Θα ήταν σκόπιμο να

⁶⁰ Κατ' αναλογία των διμερών συμφωνιών που είχε υπογράψει η ελληνική κυβέρνηση με τις κυβερνήσεις του Βελγίου το 1957, της Γερμανίας το 1960 και στην συνέχεια με τις κυβερνήσεις της Ελβετίας, της Ολλανδίας και της Σουηδίας. Βεβαίως, οι όποιες διμερείς συμφωνίες της Ελλάδας με τρίτες χώρες πρέπει να είναι εναρμονισμένες με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

προβλεφθούν ειδικά οικονομικά κίνητρα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης που διευκολύνουν την υλοποίηση σχετικών δράσεων.

- Να δημιουργηθεί εκπομπή στην ΕΡΑ στην γλώσσα Punjabi, η οποία είναι κατανοητή τόσο για τους Πακιστανούς μετανάστες, όσο και για πολλούς Ινδούς. Επίσης, να εξεταστεί η δυνατότητα καθιέρωσης εκπομπών στην βεγγαλική γλώσσα (για τους Μπανγκλαντέςιους μετανάστες), στην γλώσσα Farsi (για Ιρανούς και Αφγανούς), όπως και στην κινεζική γλώσσα.
- Οι δράσεις του Συνήγορου για τον Μετανάστη (στον Συνήγορο του Πολίτη) να παρουσιάζονται και σε ασιατικές γλώσσες, προκειμένου να προσφέρεται η αναγκαία πληροφόρηση στους Ασιάτες μετανάστες που δεν γνωρίζουν καλά την αγγλική ή την ελληνική γλώσσα.
- Να υπάρχει ειδική και κατάλληλα στελεχωμένη υπηρεσία (Desk) για κάθε μεγάλη ασιατική κοινότητα στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
- Να προβλεφθούν η κατάρτιση αστυνομικών στην αντιμετώπιση Ασιατών μεταναστών, όπως και η κατάλληλη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών με διερμηνείς, γιατρούς και κοινωνικούς λειτουργούς.
- Να προκηρυχθούν περισσότερες θέσεις για διδακτικό προσωπικό στα πανεπιστήμια με επιστημονικό αντικείμενο τον πολιτισμό των χωρών προέλευσης των Ασιατών μεταναστών.
- Να αξιοποιηθούν οι Ασιάτες μετανάστες ως «γέφυρες» προς τις αναδύμενες ασιατικές αγορές (π.χ. Κίνα και Ινδία), στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής εξωστρέφειας, μέσω της προώθησης των ελληνικών εξαγωγών.
- Η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει πρωτοβουλίες στην ΕΕ, ώστε να αναδείξει την σημασία των συνεχώς αυξανόμενων μεταναστευτικών ροών από την Ασία, στις οποίες η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη. Το ζήτημα αυτό θα μπορούσε να τεθεί στα Συμβούλια Υπουργών Εξωτερικών, Εσωτερικών και Δικαιοσύνης της ΕΕ. Θα μπορούσε επίσης να συζητηθεί η σύσταση ειδικής Ομάδας Εργασίας ή «Επιτροπής Σοφών» σε κοινοτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης μετανάστευσης από την Ασία προς την Ευρώπη.

6.2. Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση

Δεδομένων των δεσμεύσεων της Ελλάδας έναντι της ΕΕ (λ.χ. στο πλαίσιο της σύμβασης Schengen), είναι αυτονόητο ότι η πολιτική της χώρας στο θέμα της μετανάστευσης πρέπει να είναι εναρμονισμένη με ευρύτερες ευρωπαϊκές πολιτικές. Θα ήταν χρήσιμο, λοιπόν, στο επίπεδο της ΕΕ να συζητηθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Ανάδειξη των αυξανόμενων μεταναστευτικών ροών από την Ασία, η οποία εμφανίζει ιδιαίτερο δυναμισμό τα τελευταία χρόνια. Προς το παρόν, φαίνεται πως η ΕΕ επικεντρώνει την προσοχή της κυρίως στους Αφρικανούς μετανάστες.⁶¹
- Η εκπόνηση μιας μακρόπνοης στρατηγικής αντιμετώπισης των παραγόντων εξώθησης (push factors) των Ασιατών μεταναστών. Η γενικότερη πολιτική συζήτηση για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης που διεξήχθη κατά την διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Φινλανδία τον Δεκέμβριο του 2006 είναι μια καλή αφετηρία, αλλά απαιτείται και συνέχεια.
- Στενότερη διασύνδεση του κοινοτικού προγράμματος «Καλύτερη Διαχείριση των Μεταναστευτικών Ροών» (2007-2013) με την μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση των παραγόντων εξώθησης στην Ασία, όπως λ.χ. οικονομικές ανισότητες. Είναι φανερό ότι η περιφρούρηση των κοινοτικών συνόρων και η παροχή πρόσκαιρων κινήτρων για την επιστροφή των μεταναστών στις πατρίδες τους δεν αρκεί.

⁶¹ Στις 25 Σεπτεμβρίου 2006, οι αρχηγοί των οκτώ μεσογειακών κρατών μελών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, απέστειλαν επιστολή στην τότε φινλανδική προεδρία ζητώντας την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης, κυρίως από την Αφρική.

7. Βιβλιογραφία

7.1. Ελληνική βιβλιογραφία

Δελιθανάση, Μ., «Μέτρα προστασίας αλλά και ελέγχου των μεταναστών», *Καθημερινή*, 31/12/2006.

Δενιόζος, Ν. «Η παράνομη διακίνηση λαθρομεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η σχέση της με το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα», *Ειδικές Μελέτες*, ΟΡ04.01, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2001.

Καψάλης, Α.- Κατσορίδας, Δ., «Σύνοψη του νομικού καθεστώτος παραμονής και εργασίας των μεταναστών εργαζομένων στην Ελλάδα», *Ενημέρωση*, Τεύχος 104, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Μάρτιος 2004.

Μαρβάκης Αθ., Παρσάνογλου Δ., Παύλου Μ. (επιμ.), «Μετανάστες στην Ελλάδα», *Ελληνικά Γράμματα*, Αθήνα 2001.

Τσαρδανίδης, Χ., «Μετανάστευση και η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας», *Αγορά χωρίς Σύνορα*, Τόμος 6, Τεύχος 4, 2001, σελ.361-363.

«Βιετνάμ - Περίπου 80.000 Βιετναμέζους στέλνει η κυβέρνηση να εργαστούν στο εξωτερικό», *Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων*, 2 Ιανουαρίου 2007, 09:32.

«Πολιτικές ένταξης των μεταναστών. Η Ευρωπαϊκή εμπειρία», *Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής*, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2006.

«Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ενταξη των μεταναστών», *Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική ΑΕ*, Αθήνα 2003

Συνήγορος του Πολίτη (Συνήγορος του Μετανάστη, του Πρόσφυγα και του Ομογενούς), <<http://www.synigoros.gr/allodapoi/>>.

<<http://www.chiosnews.com/cn1292005103410.asp>>.

7.2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Baldwin-Edwards, M., 'The Employment Of Immigrants In Greece: Datasources and Their Limitations', Athens, 18 December 2006.

Baldwin-Edwards, M. - Apostolatos, K., *Statistics and Reality: Greece*, Scientific Report prepared for the European Commission network IMISCOE.

Glytsos, N. P., *Stepping from Illegality to Legality and Advancing towards Integration: The Case of Immigrants in Greece*, Athens: Centre of Planning and Economic Research, Athens, Greece, Winter 2005.

Guilmoto, C. Z. - van der Geest, W., *Stocktaking Study on the Implications for Europe of Asia's Demographic Changes*, Executive Summary, Study prepared for the European Commission, 2006.

Kanellopoulos. C. - Gregou, M., *Policy Report on Migration, Asylum and Return in Greece*, Athens, March 2006. KEPE, European Migration Network, 2006.

Kasimis, C.- Stathakis, G. (eds.), *The Reform of the CAP and Rural Development in Southern Europe*, Aldershot: Ashgate, 2003.

Kasimis, C. - Papadopoulos, A., 'The Multifunctional Role of Migrants in the Greek Countryside: Implications for the Rural Economy and Society', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 31, No. 1, 2005, pp. 99-127.

Kirisci, K. 'Turkey: A Transformation from Emigration to Immigration', <<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=176>>.

King, R., 'Southern Europe in the Changing Global Map of Migration' in King, R. - Lazaridis, G. - Tsardanidis, C. (eds.), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*. Basingstoke: Macmillan (2000), pp. 1-26.

Kofman, E., *Asian Migrant Women and the Labour Market*, European Commission, DG Employment and Social Affairs, <http://ec.europa.eu/employment_social/employment_analysis/imm_migr_wom05_fr.htm>.

Liang, Z. - Chunyu, M. D., 'Cumulative Causation, Market Transition, and Emigration from China', <<http://iussp2005.princeton.edu/download.aspx?submissionId=52177>>.

Lintner, B., 'In changing times, the new face of Chinese emigrants', *The Nanyoreh*, 5 December 2006.

Moss, P. 'The limits to integration', BBC, The World Tonight, 29 November 2006, διαθέσιμο στον τόπο: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/south_asia/6178092.stm>.

Muenz, R., *Migrants in Europe and their Economic Position: Evidence from the European Labour Force Survey and Other Sources*, European Commission, DG Employment and Social Affairs, July 2004.

Papadopoulou, A., 'Regularisation programmes: an effective instrument of migration policy?', *Global Migration Perspectives*, No. 33, May 2005.

Rovolis, A. - Tragaki, A., 'Ethnic Characteristics and Geographical Distribution of Immigrants in Greece', *European Urban and Regional Studies*, Vol.13, No.2, 2006.

Vitorino, A., 'Migratory flows and the European labour market', *European Commission*, Press Release, 10 July 2001.

International Crisis Group, 'Sri Lanka: The Failure of the Peace Process', *Asia Report*, N°124, 28 November 2006.

International Labour Migration and Development: The ILO Perspective, International Labour Office, 61st Session of the General Assembly, New York, 14-15 September 2006, p. 2.

Trends in Total Migrant Stock: 1960-2000: The 2003 Revision. New York: Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, 2003.

Population, Resources, Environment and Development: The 2005 Revision, New York: Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations, 2005.

Global Economic Prospects 2006, Washington D.C: World Bank

US Committee for Refugees and Immigrants, <<http://www.refugees.org/countryreports.aspx?subm=&ssm=&cid=1589>>.

European Council for Refugees and Exiles, <<http://www.ecre.org/files/ECREUN2005.pdf>>.

BBC News, <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4530970.stm>>.

<<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4763777.stm>>.

<<http://www.dawn.com/2005/12/14/top11.htm>>.

8. Παράρτημα

8.1. Παγκόσμιος πληθυσμός και το ειδικό βάρος της Ασίας

Πίνακας 8.1.1.
Παγκόσμιος πληθυσμός και μεταβολές κατά περιοχές, 1990-2005
 (σε χιλιάδες)

Περιοχή	1990	1995	2000	2005	Ποσοτική Μεταβολή 1990-2005
Κόσμος	5.279.521	5.692.354	6.085.573	6.464.747	1.185.226
Υποσαχάρια Αφρική	491.187	562.774	637.414	715.039	223.852
Ανατολική Αφρική	197.630	224.430	255.681	287.707	90.077
Κεντρική Αφρική	72.913	85.589	96.040	109.641	36.728
Νότια Αφρική	42.161	47.806	52.069	54.055	11.894
Δυτική Αφρική	178.483	204.949	233.624	263.636	85.153
Μ. Ανατολή - Μεσόγειος	297.996	332.451	368.126	405.218	72.719
Βόρεια Αφρική	144.498	159.895	175.051	190.895	46.397
Δυτική Ασία	153.498	172.556	193.075	214.323	60.825
Ασία*	3.015.119	3.257.767	3.482.724	3.691.091	675.972
Ανατολική Ασία	1.349.695	1.419.717	1.479.233	1.524.380	174.685
Νοτιοανατολική Ασία	439.846	481.081	518.867	555.815	115.969
Νοτιοκεντρική Ασία	1.225.578	1.356.969	1.484.624	1.610.896	385.318
Ευρώπη	721.390	727.885	728.463	728.389	6.999
Ν.-Κ. Αμερική	443.747	483.615	522.929	561.346	117.599
Βόρεια Αμερική	283.361	299.028	314.968	330.608	47.247
Ωκεανία	26.721	28.834	30.949	33.056	6.335

Πηγή: United Nations (2005), 'Population, Resources, Environment and Development'

* Αφαιρουμένης της Δυτικής Ασίας, η οποία εξετάζεται ως μέρος της ευρύτερης περιοχής «Μέσης Ανατολής-Μεσογείου».

Πίνακας 8.1.2.
**Πυκνότητα του παγκόσμιου πληθυσμού* κατά κύριες περιοχές προέλευσης των μεταναστών,
 1990-2005**

Περιοχές	1990	1995	2000	2005
Σε παγκόσμια κλίμακα	39	42	45	48
Υποσαχάρια Αφρική	22	25	28	31
Ανατολική Αφρική	31	35	40	45
Κεντρική Αφρική	11	13	15	17
Νότια Αφρική	16	18	19	20
Δυτική Αφρική	29	33	38	43
Μέση Ανατολή και Μεσόγειος	25	28	31	34
Βόρεια Αφρική	17	19	21	22
Δυτική Ασία	32	36	41	45
Ασία	109	118	126	134
Ανατολική Ασία	115	121	126	130
Νοτιοκεντρική Ασία	114	126	138	149
Νοτιοανατολική Ασία	98	107	115	124
Ευρώπη	31	32	32	32
Νότια και Κεντρική Αμερική	22	24	25	27
Βόρεια Αμερική	13	14	15	15
Ωκεανία	3	3	4	4

Πηγή: United Nations (2005), 'Population, Resources, Environment and Development'

* Κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο

8.2. Είσοδος των Ασιατών λαθρομεταναστών στην Ελλάδα

Πίνακας 8.2.1.

Συλληφθέντες λαθρομετανάστες στα θαλάσσια σύνορα της Ελλάδας, 1997-2006

Έτος	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Αριθμός	4.545	3.657	1.183	3.664	6.864	3.926	2.439	3.047	3.371	3.414

Πηγή: Διεύθυνση Ασφάλειας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας.

* Εκτίμηση.

Πίνακας 8.2.2.

Μερίδιο των Ασιατών επί του συνόλου των συλληφθέντων λαθρομεταναστών στα θαλάσσια σύνορα της Ελλάδας, 2004-2006

Χώρα προέλευσης	2004	2005	2006
Αφγανιστάν	30,5%	18,8%	36,1%
Ιράν	3,1%	1,7%	4,8%
Ινδία	1,1%	2,5%	4,2%
Πακιστάν	1,0%	1,0%	3,7%
Μπανγκλαντές	1,3%	1,6%	3,1%
Σρι Λάνκα	0,2%	0,5%	0,3%
Βιρμανία	0,1%	0,1%	0,1%
Μερίδιο των Ασιατών	37,3%	26,2%	52,3%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων της Διεύθυνσης Ασφάλειας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας.

8.3. Χορήγηση ασύλου στους Ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα

Πίνακας 8.3.1.

Αναγνώριση προσφυγικού και ανθρωπιστικού καθεστώτος σε αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα, 1997-2006

Έτος	Αιτήσεις	Ποσοστό Αποδοχής
1997	4.376	9,55%
1998	2.953	11,35%
1999	1.528	32,23%
2000	3.083	20,15%
2001	5.499	22,48%
2002	5.664	1,07%
2003	8.178	0,62%
2004	4.469	0,88%
2005	9.050	1,90%
2006*	5.413	1,78%

Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Ταξης, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

* Μέχρι τον Σεπτέμβριο.

Πίνακας 8.3.2.
Αναγνώριση προσφυγικού και ανθρωπιστικού καθεστώτος
σε αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα κατά εθνικότητα, 2003-2006

Εθνικότητα	2003	2004	2005	2006*
Μπανγκλαντές	3,07%	4,65%	6,08%	24,67%
Πακιστάν	8,60%	5,53%	12,75%	15,48%
Ιράκ	35,20%	20,94%	10,73%	14,38%
Αφγανιστάν	7,25%	8,55%	5,06%	8,86%
Ιράν	7,73%	5,10%	2,24%	5,10%
Γεωργία		7,23%	20,96%	4,68%
Νιγηρία	5,72%	7,27%	4,49%	3,86%
Σουδάν	2,71%	2,02%	1,33%	1,83%
Σομαλία	5,21%	3,13%	1,21%	1,52%
Τουρκία	2,67%	2,69%	1,39%	0,99%
Μιανμάρ	6,07%	3,16%	0,75%	0,28%
Παλαιστίνη	2,53%	1,68%	0%	0%

Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

* Μέχρι τον Σεπτέμβριο.

Πίνακας 8.3.3.
Αιτήσεις για άσυλο από τις μεγαλύτερες κοινότητες
επί του συνόλου των αιτούντων, 2005

Εθνικότητα	Αριθμός	Μερίδιο (%)
Πακιστάν	1.154	12,7%
Ιράκ	971	10,7%
Μπανγκλαντές	550	6,1%
Αφγανιστάν	458	5,1%
Νιγηρία	406	4,5%
Ιράν	203	2,3%
Τουρκία	126	1,4%
Σουδάν	121	1,3%
Σομαλία	110	1,2%
Μιανμάρ	68	0,8%
Λοιποί	4.883	53,9%
ΣΥΝΟΛΟ	9.050	100,0%

Πηγή: Kanellopoulos. C. & M. Gregou (2006): Policy Report on Migration, Asylum and Return in Greece, Athens, March 2006. KEPE, European Migration Network.

Πίνακας 8.3.4.
Χορήγηση ασύλου σε Ασιάτες στην Ελλάδα
Ιανουάριος-Οκτώβριος 2006

Χώρα Προέλευσης	Υπο-Σύνολο	Μερίδιο (%)*
Πακιστάν	184	15,70%
Μπανγκλαντές	178	15,19%
Κίνα	76	6,48%
Αφγανιστάν	48	4,10%
Ινδία	30	2,56%
Ιράν	21	1,79%
Σρι Λάνκα	16	1,37%
Μιανμάρ	12	1,02%
Φιλιππίνες	5	0,43%
Ινδονησία	3	0,26%
Νεπάλ	2	0,17%
Βιετνάμ	1	0,09%
ΣΥΝΟΛΟ	1.172	

Πηγή: Υπουργείο Δημόσιας Ταξης, Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Martin Baldwin-Edwards.

* Μερίδιο επί του συνόλου των αιτούντων άσυλο όλων των εθνικότητων (1.172)

8.4. Ασιατικές κοινότητες στην Ελλάδα

Πίνακας 8.4.1.
Μέγεθος των ασιατικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, 1981-2006

Χώρες	1981	1991	2001	2006*
Πακιστάν	713	1.911	9.945	15.478
Ινδία	754	1.720	7.583	10.697
Φιλιππίνες	764	3.605	3.451	6.863
Μπανγκλαντές	-	-	4.118	5.432
Κίνα	186	106	1.356	2.070
Ιράν	937	850	180	-
Σρι Λάνκα	-	-	522	878
Ιαπωνία	1.047	381	152	-
Βιετνάμ	195	229	6	-
Νότια Κορέα	120	174	87	-
Ινδονησία	113	63	89	-
Ταϊλάνδη	108	105	88	-
Αφγανιστάν	-	-	2	-

Πηγή: ΕΣΥΕ, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Martin Baldwin-Edwards.

* Τα στοιχεία για το 2006 αφορούν τις εκδοθείσες άδειες διαμονής και είναι σαφέστερα ελλιπή.

Πίνακας 8.4.2.
Καταγεγραμμένοι μετανάστες στην Ελλάδα κατά περιοχές προέλευσης, 1990-2006

Περιοχή Προέλευσης	Άδειες Παραμονής 1990	Απογραφή 1991	Νομιμοποίηση 1997	Απογραφή 2001	Άδειες Διαμονής 2006*
Ευρώπη	26.483	86.525	313.109	600.736	491.616
Νότια Ευρώπη	2.829	27.185	244.403	450.271	374.798
Ανατολική Ευρώπη	12.471	27.968	68.564	108.693	116.588
Βόρεια Ευρώπη	5.696	13.803	112	18.151	208
Δυτική Ευρώπη	5.487	17.569	30	23.621	22
Μέση Ανατολή-Μεσόγειος	12.216	38.776	24.511	80.297	41.288
Βόρεια Αφρική	5.393	5.220	7.283	9.026	12.110
Δυτική Ασία	6.823	33.556	17.228	71.271	29.178
Ασία	9.189	9.144	27.706	37.282	44.801
Ανατολική Ασία	759	661	363	1.513	2.453
Νοτιοκεντρική Ασία	3.697	4.481	21.813	28.584	35.091
Νοτιοανατολική Ασία	4.733	4.002	5.530	7.185	7.257
Υποσαχάρια Αφρική	1.530	2.623	4.083	6.674	4.469
Ανατολική Αφρική	793	1.334	1.575	2.118	1.547
Κεντρική Αφρική	35	222	142	530	296
Νότια Αφρική	155	564	37	1.085	235
Δυτική Αφρική	547	503	2.329	2.941	2.391
Νότια και Βόρεια Αμερική	6.063	20.872	527	27.347	3.931
Ωκεανία	520	6.505	34	9.065	310
ΣΥΝΟΛΟ	56.001	164.445	369.970	761.401	586.415

Πηγές: Επεξεργασία στοιχείων της ΕΣΥΕ και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Martin Baldwin-Edwards.

* Εκτίμηση

Πίνακας 8.4.3.
Μερίδιο των κυριότερων περιοχών προέλευσης των μεταναστών στην Ελλάδα, 1990-2006

Περιοχή Προέλευσης	Άδειες Παραμονής 1990	Απογραφή 1991	Νομιμοποίηση 1997	Απογραφή 2001	Άδειες Διαμονής 2006*
Ευρώπη	47,3%	52,6%	84,6%	78,9%	83,8%
Μέση Ανατολή-Μεσόγειος	21,8%	23,6%	6,6%	10,5%	7,0%
Ασία	16,4%	5,5%	7,5%	4,9%	7,6%
Υποσαχάρια Αφρική	2,7%	1,6%	1,1%	0,8%	0,7%
Νότια και Βόρεια Αμερική	10,8%	12,7%	0,1%	3,6%	0,6%
Ωκεανία	0,9%	0,4%	0,0%	1,2%	0,1%

Πηγές: Επεξεργασία στοιχείων της ΕΣΥΕ και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Martin Baldwin-Edwards.

* Εκτίμηση

8.5. Οικονομικό και κοινωνικό προφίλ των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα

Πίνακας 8.5.1.
Μέγεθος και τομείς απασχόλησης των μεγάλων ασιατικών κοινοτήτων κατά την απογραφή του 2001*

Χώρα Προέλευσης	Αριθμός	Αγροτική Οικονομία	Μεταποίηση	Κατασκευές	Εμπόριο, Τουρισμός	Λοιπές υπηρεσίες	Μ/Δ**
Πακιστάν	9.238	13,3%	43,2%	13,5%	13,1%	5,9%	11,1%
Ινδία	6.062	52,7%	18,3%	8,3%	5,8%	5,2%	9,7%
Φιλιππίνες	4.948	1,1%	2,2%	0,7%	8,3%	82,2%	5,5%
Μπανγκλαντές	4.101	2,4 %	52,2 %	5,5 %	26,1%	5,0 %	8,7%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (2003).

* Το 2001 οι κοινότητες των Κινέζων και των Αφγανών ήταν πολύ μικρότερες απ'ό,τι το 2006.

** Μη διαθέσιμες πληροφορίες.

Πίνακας 8.5.2.

Ετήσιες μεταβολές των εμβασματικών ροών των Ασιατών μεταναστών στην Ελλάδα μέσω της Western Union, 1997-2006

ΕΤΟΣ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ινδία	516,7%	55,4%	12,2%	227,1%	93,8%	140,3%	147,3%	38,6%	9,7%	59,8%
Πακιστάν	220,0%	187,5%	215,2%	137,9%	82,3%	143,2%	52,0%	4,6%	63,9%	58,0%
Μπανγκλαντές	0,0%	-100,0%	---	258,8%	-26,8%	145,4%	-10,1%	-13,6%	216,7%	55,4%
Ινδονησία	1.383,3%	-33,7%	23,7%	274,0%	75,8%	90,2%	21,5%	38,3%	41,2%	19,4%
Φιλιππίνες	61,0%	43,9%	196,8%	421,3%	131,8%	88,3%	6,0%	-3,4%	37,9%	21,0%
Κίνα	---	---	120,0%	131,8%	41,2%	251,4%	45,5%	93,8%	94,8%	59,1%
ΣΥΝΟΛΟ	244,6%	27,5%	156,3%	285,8%	83,1%	108,2%	34,8%	14,4%	42,2%	42,7%

Πηγή: Western Union - Ελλάδα

Πίνακας 8.5.3.

Μορφωτικό επίπεδο των Πακιστανών, Ινδών και Φιλιππινέζων σε σύγκριση με το σύνολο των μεταναστών στην Ελλάδα, 2001

Κοινότητα	Κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ή διδακτορικού	Πανεπιστημιακή μόρφωση	Ανώτερη επαγγελματική κατάρτιση	Απόφοιτοι Λυκείου	Απόφοιτοι Γυμνασίου	Απόφοιτοι Δημοτικού	Κάποιες τάξεις δημοτικού	Στοιχειώδης ανάγνωση και γραφή	Αναλόφαβητοι
Σύνολο μεταναστών	0,6%	9,3%	2,7%	29,3%	16,8%	21,9%	7,4%	2,8%	9,2%
Πακιστανοί	0,2%	1,8%	2,3%	21,2%	21,6%	30,6%	0,65	8,0%	13,8%
Ινδοί	0,3%	1,6%	1,2%	22,9%	21,1%	35,8%	0,6%	5,75	10,7%
Φιλιππινέζοι	0,4%	10,5%	11,7%	41,1%	13,35	10,9%	3,1%	1,9%	7,25

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή του 2001